

Teorie a praxe výchovy k požární ochraně a ochraně obyvatelstva na základních a středních školách

Gabriela Vernerová

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva
akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Gabriela Vernerová**
Osobní číslo: **L16323**
Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Teorie a praxe výchovy k požární ochraně a ochraně obyvatelstva na základních a středních školách**

Zásady pro vypracování:

- 1. Na základně dostupných zdrojů zpracujte teoretickou část požární ochrany a ochrany obyvatelstva ve vztahu k základním a středním školám.**
- 2. Provedte dotazníkové šetření, následně zpracujte a provedte analýzu dat v problematice výchovy k požární ochraně a ochraně obyvatelstva na základních a středních školách.**
- 3. Na základně shromážděných dat navrhnete změny a doporučení v oblasti výchovy k požární ochraně a ochraně obyvatelstva na základních a středních školách.**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ ml. a Libor FOLWARCZNY. Ochrana obyvatelstva. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Spektrum, Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013, 177 s. ISBN: 978-80-7385-134-7.

[2] NEUGEBAUER, Tomáš. Školení bezpečnosti práce, požární ochrany a motivační školení k prevenci rizik. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 152 s. ISBN: 978-80-7552-957-2.

[3] KOLEKTIV autorů. Koncepce preventivně výchovné činnosti, HZS MSK. Dostupné z: <http://www.hzsmsk.cz/prevence/pvc.pdf>.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Ivan Princ

Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2018

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2019

V Uherském Hradišti dne 30. listopadu 2018

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jens předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne:

Jméno a příjmení studenta:

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá tématem teorie a praxe výchovy k požární ochraně a ochraně obyvatelstva na základních a středních školách. Teoretická část je zaměřena na historii a vznik ochrany obyvatelstva a požární ochrany, základní pojmy z oblasti ochrany obyvatelstva a vznik hasičství. Teoretická část dále obsahuje informace o preventivní výchovné činnosti Hasičského záchranného sboru a jeho projektech. V praktické části je vyhodnoceno dotazníkové šetření, které bylo provedeno na šesti různých základních a středních školách. Praktická část také obsahuje výsledek doplněný případnými návrhy na zlepšení a materiály z vlastní tvorby.

Klíčová slova: ochrana obyvatelstva, požární ochrana, preventivně výchovná činnost, Hasičský záchranný sbor

ABSTRACT

Bachelor thesis is focused on the topic of theory and practice of education for fire protection and protection of populations in primary and secondary schools.. The theoretical part is focused on the history and origin of population protection and fire protection, basic concepts of the protection of population and the emergence of firefighting. The theoretical part also contains information about preventive educational activities of the Fire Rescue Service and their projects. In the practical part are evaluated questionnaires, which were filled by pupils of six different primary and secondary schools. The practical part also contains the results accompanied by any suggestions for improvement and supporting materials.

Keywords: population protection, fire protection, preventive educational activity, The fire brigade

Mé poděkování patří zejména vedoucímu mé bakalářské práce, panu Ing. Ivanu Princovi, za jeho poznatky a rady, poskytnutí materiálů, za jeho trpělivost a vstřícný přístup a hlavně za vedení celé mé práce. Dále bych chtěla poděkovat rodině za podporu při mém studiu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OCHRANA OBYVATELSTVA	11
1.1 HISTORIE A VÝVOJ CIVILNÍ OBRANY A OCHRANY OBYVATELSTVA	13
1.2 SOUČASNÝ STAV	14
2 POŽÁRNÍ OCHRANA	16
2.1 HISTORIE A VÝVOJ POŽÁRNÍ OCHRANY	16
2.2 SOUČASNÝ STAV	18
3 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST.....	19
3.1 KONCEPCE PREVENTIVNĚ VÝCHOVNĚ ČINNOSTI.....	19
3.2 FORMY PREVENTIVNĚ VÝCHOVNĚ ČINNOSTI.....	19
3.3 MATERIÁLY PRO STUDENTY.....	21
4 VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI POŽÁRNÍ OCHRANĚ A OCHRANĚ OBYVATELSTVA NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH.....	24
4.1 VÝUKA V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA	24
4.2 PODPORA VÝUKY NA ŠKOLÁCH	25
5 CÍL A METODY PRÁCE.....	27
5.1 CÍLE PRÁCE.....	27
5.2 METODY POUŽITÉ PŘI ZPRACOVÁNÍ.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
6 CHARAKTERISTIKA A VÝBĚR ŠKOL	29
6.1 ZÁKLADNÍ ŠKOLY	29
6.2 STŘEDNÍ ŠKOLY.....	29
7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	30
7.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	31
7.2 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU PRO STŘEDNÍ ŠKOLY	42
8 DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ	57
8.1 MATERIÁLY Z MÉ VLASTNÍ TVORBY	57
ZÁVĚR.....	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	64
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	65

SEZNAM GRAFŮ.....	66
SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

Téměř každý den se lidstvo setkává s množstvím mimořádných událostí. Mezi ty nejběžnější by se daly zařadit například autonehody, požáry či mimořádné události vzniklé přírodními vlivy. Často také slýcháváme o nehodách, které mají na svědomí děti. Tato skutečnost je velmi smutná, avšak pravdivá. Ke většině z těch nehod by nemuselo dojít, kdyby byly děti lépe proškoleny v oblasti ochrany obyvatelstva nebo požární ochrany. Nejčastější nehody, které mají na svědomí děti, jsou autonehody, kdy v nepozornosti děti skočí přímo do cesty, aniž by se rozhlédly. Dále jsou to požáry bytů a domů, kdy si dítě hraje s nebezpečnými věcmi, které mu do ruky ani nepatří například zápalky. Neznalost a hlavně zvědavost nutí děti prozkoumávat svá obydlí. Jsou známy případy, kdy se dítě snažilo prozkoumávat zásuvku. Samozřejmě, tyto případy se většinou týkají těch nejmenších dětí, ale tam nebezpečí jen začíná. Čím jsou děti starší, tím více chtějí poznávat. Jak už to bývá ve skupinkách, děti se také rádi předvádí a předhánějí. Jeden konkrétní případ, kdy patnáctiletý chlapec vlezl na odstavený železniční vagon, zasáhla ho elektřina a skončil s devadesáti procentními popáleninami těla. Měl však štěstí, že se z toho dostal, podobné incidenty končí většinou o dost hůř.

V této problematice je velmi důležitá preventivně výchovná činnost, kdy Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky usiluje o zvýšení povědomosti v téhle problematice pro všechny věkové kategorie, zvláště pak pro děti. Hasičský záchranný sbor se proto podílí na několika projektech, zabývajících se vzděláním dětí v oblasti ochrany obyvatelstva, a také podporuje tvorbu mnoha materiálů určených do zapojení výuky na základních a středních školách.

I. TEORETICKÁ ČÁST

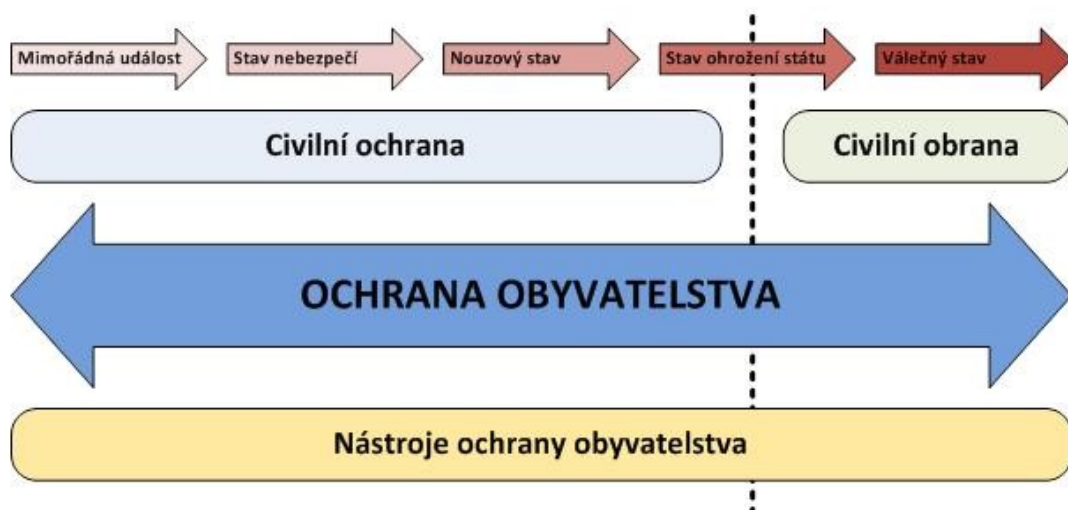
1 OCHRANA OBYVATELSTVA

Ochrana obyvatelstva má několik odborných definicí, které ji vysvětlují velmi podobně.

„Ochrana obyvatelstva je širokou „multiresortní“ disciplínou, kterou není možné vysvětlovat a řešit jen jako plnění úkolů civilní ochrany, ale jako soubor činností a úkolů odpovědných orgánů veřejné správy, PaPFO a také občanů, které vedou k zabezpečení ochrany života, zdraví, majetku a životního prostředí, v souladu s platnými právními předpisy.“ [1]

Podle zákona o integrovaném záchranném sboru se ochrana obyvatelstva rozumí jako plnění úkolů civilní ochrany, tedy plnění čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. Jedná se zejména o varování, evakuace, ukrytí a opatření k zabezpečení života, zdraví a majetku obyvatelstva. [2,3]

Problematika ochrany obyvatelstva ČR je obsažena v právních předpisech, ale i v koncepcích. Koncepce ochrany obyvatelstva je strategický plánovací dokument, který vychází z Bezpečnostní strategie ČR. Formuluje základní principy ochrany obyvatelstva a definuje její významné oblasti a nástroje, prostřednictvím kterých je realizována. Cílem je posílit systém ochrany obyvatelstva, určit hrozby a jejich možná řešení. [1,4]

Obr. 1 – Pojem „Ochrana obyvatelstva“, Zdroj [25]

Civilní obrana je definována v mezinárodním humanitárním právu podle vykonaných úkolů, nikoli organizací, které tyto úkoly vykonávají. Protokol I z roku 1977 k Ženevským úmlouvám z roku 1949 obsahuje seznam úkolů, které by měly být prováděny. Jsou to úkoly jako chránit civilní obyvatelstvo před nebezpečím vyplývajícím z nepřátelských nebo jiných konfliktů, pomoci při zotavování z účinků těchto událostí a poskytnout podmínky nezbytné pro přežití. V tomto seznamu je obsaženo i dalších patnáct úkolů, např. varování, evakuace, hašení požárů, první pomoc, poskytování nouzového ubytování a zásob a další... [5]

V Itálii je civilní ochrana „národní službou“ organizovanou na čtyřech úrovních kompetencí a odpovědnosti, která je koncipována tak, aby identifikovala všechna řešení různých problémů. První úroveň je obecní: starosta je prvním orgánem civilní ochrany v rámci magistrátu, který je nejbližší občanům, jeho úkolem je varovat obyvatelstvo a čelit počátečním obtížným momentům s využitím zdrojů a pracovních sil, které má k dispozici. V případě závažnějších a rozsáhlejších mimořádných situací postupuje na národní úrovni: v takovém případě se zásah stává přímou odpovědností předsedy vlády, přebírá přímou odpovědnost za zásahy, které působí prostřednictvím ministerstva civilní ochrany. [6]

Právní rámec ochrany obyvatelstva:

Právní předpisy vymezují základní informace pro přípravu na mimořádně události, při záchranných a likvidačních pracích a před a po vyhlášení krizových stavů, proto by se měly hned na začátku vytyčit.

- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky,
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů,
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií),
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon),
- Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva,

- Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.,
- Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany,
- Vyhláška č. 226/2015 Sb., o zásadách pro vymezení zóny havarijního plánování a postupu při jejím vymezení a o náležitostech obsahu vnějšího havarijního plánu a jeho struktuře.

1.1 Historie a vývoj civilní obrany a ochrany obyvatelstva

Lidstvo se snažilo chránit před mimořádnými událostmi již odjakživa. V pravěku byl člověk závislý na přírodě, takže se musel chránit před přírodními vlivy a také před divokou zvěří. Čím více byla civilizace vyspělejší, tím více bylo hrozeb. Při stavění hradů si panovníci vybírali strategická místa na kopcích a ještě okolo nich stavěli vodní příkopy. Lidstvo vynalézalo vyspělejší technologie a s tím přišly i nové hrozby. V dnešní době to je především terorismus, zbraně hromadného ničení, přírodní katastrofy...

Ochrana obyvatelstva se formovala již od vzniku Českého státu, avšak etapy jejího vývoje můžeme rozdělit podle probíhající politické situace a podle konfliktů a ohrožení na území Českého státu.

Po skončení první světové války a uvědomění si vážných následků chemických zbraní, přišla snaha ochránit obyvatelstvo před dalšími případnými útoky, a tak vznikla Civilní protiletecká ochrana přijetím zákona č. 82 Sb., ze dne 11. dubna 1935 o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Soustředil se na ochranu obyvatelstva v možném místě nepřátelského napadení, většinou se jednalo o správní průmyslová centra, takže bohužel se nevztahovala ochrana na celé území. Zákon č. 75 z 8. dubna 1938 doplňuje zákon o ochraně a obraně proti leteckým útokům v návaznosti na možné ohrožení České republiky Německem. [3,8]

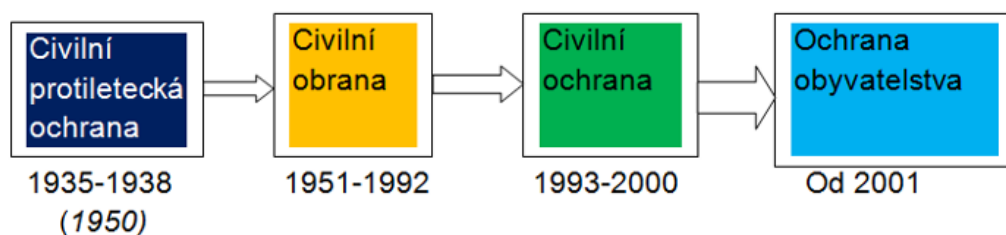
Po roce 1945 se zmírnila opatření k ochraně obyvatelstva před vzdušným napadením. Byly vymezeny základní prvky organizace civilní obrany díky usnesení vlády o civilní obraně ze dne 13. července 1951, tím vznikla civilní obrana, která spadala do působnosti ministerstva vnitra. V roce 1956 byl v rámci ministerstva vnitra zřízen Výzkumný ústav civilní obrany. V těchto letech byla ochrana obyvatelstva zaměřena na ochranu proti konventním zbraním.

V šedesátých letech minulého století probíhala především výstavba stálých úkrytů pro obyvatelstvo a snahou o plošné zabezpečení prostředky individuální ochrany, a také úkolem Výzkumného ústavu civilní obrany bylo zajišťovat prostředky ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení. [3,7,9]

V sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století nastala změna převodu řízení civilní obrany z resortu vnitra do působnosti Federálního ministerstva národní obrany. Postupně se začala ochrana obyvatelstva také zabývat problematikou živelních pohrom. V letech 1989 až 2000 došlo ke zrušení provádění branné výchovy obyvatelstva a dalších příprav obyvatel na případný válečný konflikt. [6,8,10]

Usnesením vlády České republiky č. 417 ze dne 22. dubna 2002 byla schválena Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, která jedná hlavně o prohloubení veřejné informovanosti, je tam také zvýrazněna role integrovaného záchranného systému, upozorňuje na rozšiřující se okruh hrozeb a rizik nevojenského ohrožení apod. [3,7]

Usnesení vlády České republiky č. 165 ze dne 25. února 2008 schválilo Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020, která se zabývá bezpečnou společností, připraveností pracovníků veřejné správy, základními organizačními a technickými opatřeními ochrany obyvatelstva, připraveností sil a prostředků apod. [3,11]

Obr. 2 – Vývoj Ochrany obyvatelstva, Zdroj: [7]

1.2 Současný stav

Usnesení vlády České republiky č. 805 ze dne 23. října 2013 schválilo Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, která se zabývá posláním ochrany obyvatelstva, analýzou současného stavu, strategickými cíly a prioritami ochrany obyvatelstva do roku 2030. Jejím úkolem je charakterizovat slabá místa systému a k jejich

odstranění navrhnout celou řadu opatření. Je zaměřena zejména na prevenci a připravenost. Také vytváří podmínky pro realizaci obnovy území po mimořádné události či krizovém stavu. Tato koncepce vychází z Bezpečnostní strategie ČR, ale také i z dalších strategických a koncepčních materiálů. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 se snaží zlepšit systém ochrany života, zdraví a majetku občanů a zaměřuje se zejména na zlepšení znalostí občanů v oblasti ochrany obyvatelstva, zapojení právnických a podnikajících fyzických osob do přípravy na mimořádné události a krizové situace, zlepšení systému ochrany prvků kritické infrastruktury při možném útoku a snaží se o podporu vzdělání odborníků. [3,4,12]

2 POŽÁRNÍ OCHRANA

Požární ochrana je souhrn opatření, jejichž účelem je zabránit vzniku požáru či zmírnění jeho následků. V České republice je požární ochrana ukotvena v zákoně číslo 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Zákon stanovuje, že se každý člověk má chovat tak, aby nezavdal příčinu k požáru. V případě, že požár vznikne, pak stanovuje povinnosti při jeho zdolávání. V České republice se používá číslo „150“ pro přivolání jednotek požární ochrany, v případě lze použít i jednotné evropské číslo „112“. [17,18,19]

Právní rámec požární ochrany:

- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů.

2.1 Historie a vývoj požární ochrany

Velký zlom pro život člověka nastal, jakmile objevil oheň. Byl to zdroj tepla, u kterého se člověk mohl v zimě zahřát, a také se naskytovaly nové úpravy pokrmů. Byl to také skvělý zdroj světla, který se používá někdy i dodnes. Jenže s ohněm je silný živel, který když se vymkne kontrole, může mít i katastrofální následky, takže s objevením ohně se objevily i nové hrozby.

V roce 1853 byl v Praze založen první placený hasičský záchranný sbor. Hlavní odpovědnost za hašení požárů byl ale nadále až do druhé světové války na dobrovolných hasičských sborech měst a obcí.

Ve středověku byla většina velkých měst ohrožena požárem. První doložená zmínka o požární ochraně se datuje na 14. století, kdy tuto práci obstarával rychtář, a občané měli za úkol pomáhat. V tu dobu byly tresty za žhářství velmi vysoké, většina žhářů skončila na popravišti. [20,21]

Díky reformám Marie Terezie a Josefa II. došlo k přelomu v oblasti požární ochrany. Marie Terezie se snažila o lepší organizaci při zdolávání požáru, a tak v roce 1751 vydala "Řád k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny markrabství moravského". Její syn, Josef II., pak vydal požární řády, které upravovaly povinnosti občanů. [20]

První placený hasičský sbor byl na českém území v roce 1853 v Praze. Jenže hlavní odpovědnost za hašení požáru měli dobrovolní hasiči a to od 2. poloviny 19. století až do konce druhé světové války. [22]

Zhruba v roce 1942 byl ustaven Regiment požární policie Čechy – Morava. Mužstvo tvořili především čeští četníci, příslušníci finanční stráže a důstojníci. Výcvik pluku a jeho nasazování do akcí řídila říšská místa. Po válce byla připsaná požární ochrana pod záštitu ministerstva vnitra. Výkonným orgánem pro oblast požární ochrany bylo hasičstvo - dobrovolné, závodní, z povolání. [22, 23]

V roce 1958 byl přijat nový zákon, a to zákon číslo 18/1958 Sb. o požární ochraně, jehož přijetím došlo postupně k přesunu funkcí a kompetencí na nižší orgány a oslabení úrovně požární ochrany, jelikož dosavadní organizace požárního dozoru byla rozbita. Celá řada funkcí byla předána dobrovolné organizaci „Československý svaz požární ochrany“. [23,24]

V roce 1985 byl přijat nový zákon číslo 133/1985 Sb., který až na několik novelizací platí dodnes. Tento zákon stanovuje povinnosti fyzických i právnických osob v oblasti požární ochrany a vymezuje kompetence hasičů při dozoru nad dodržování požární ochrany. [22, 25]

2.2 Současný stav

Název „Hasičský záchranný sbor České republiky“ vznikl v roce 1995. Na přelomu tisíciletí byl přijat tzv. balíček krizových zákonů, tím byla rozšířena působnost Ministerstva vnitra v oblasti krizového řízení a ochrany obyvatelstva, a došlo také ke sloučení ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany. [22]

Hasičský záchranný sbor ČR v současnosti tvoří generální ředitelství, které je organizační součástí Ministerstva vnitra, a dále pak 14 hasičských záchranných sborů krajů, Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku a Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně. Součástí Hasičského záchranného sboru ČR jsou také vzdělávací, technická a účelová zařízení, konkrétně čtyři Odborná učiliště požární ochrany (ve Frýdku-Místku, Brně, Chomutově a Borovanech), Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav požární ochrany Praha, Opravárenský závod Olomouc a Základna logistiky Olomouc. [22,23]

3 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Informování všech skupin obyvatelstva o možných mimořádných událostech a o tom, jak se v případě vzniku MU chovat či nechovat. [26]

3.1 Koncepce preventivně výchovně činnosti

Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky usiluje o co nejvyšší vzdělanost lidí v oblasti ochrany obyvatelstva. Proto se stále snaží vyvíjet nové materiály k podpoře výuky ve školách a celkové vzdělanosti všech skupin lidí. Lidé tak mají možnost vzdělávat se formou aktivit, které byly vymyšleny přímo příslušníky HZS. Podnětem vytvoření této koncepce bylo dosáhnout snížení závažných událostí, které vznikaly zaviněním dětí od 15 let. Je dokázáno, že i dítě ve věku tří let dokáže manipulovat s ohněm, a tak nedopatřením způsobit požár. Mezi takové nejčastější situace patří, když odhodí cigaretu do trávy, nebo si hraje se zápalkami či zapalovačem. Od počátku devadesátých let, kdy byl na školách zrušen předmět branná výchova, poklesla i hodnota informací v oblasti, která by děti naučila, jak se chovat při mimořádné události. Proto se stal milníkem pokyn MŠTM k začlenění tématiky ochrana člověka za MU do vzdělávacích programů. [27,44]

3.2 Formy preventivně výchovně činnosti

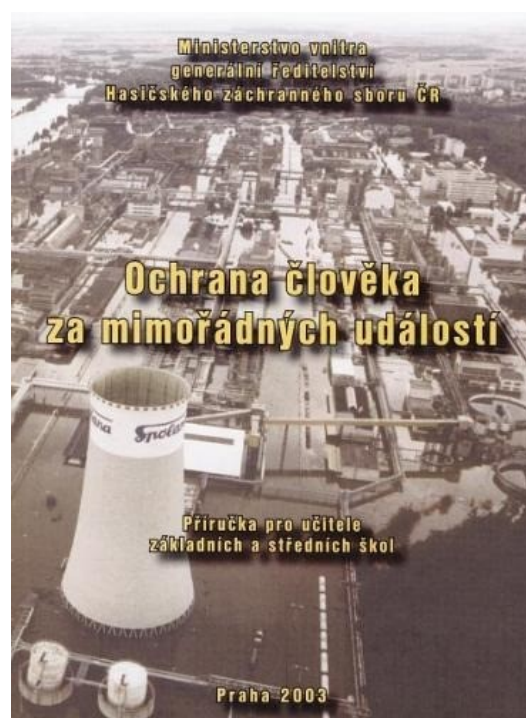
Neobsáhlejší formou jsou materiální podklady pro vzdělání v oblasti ochrany obyvatelstva, dopravní výchova a vzdělání v oblasti požární ochrany. Důležitá je příručka pro učitele základních a speciálních škol „Výchova dětí v oblasti požární ochrany“ a příručka pro učitele středních škol „Výchova a prevence v oblasti požární ochrany“. HZS ČR se také podílel na realizaci Pokynu MŠMT k výuce ochrany člověka za mimořádných událostí. Důležité jsou taky různé aktivity, školení a projekty. V neposlední řadě také hry určené pro děti, které se tak mohou vzdělávat pro ně zábavnou formou. Také sem patří vytvoření bezpečnostního internetového portálu – Záchranný kruh nebo kampaň „Bezpečné cestování“. [27,28,29,30]

Materiály z tvorby HZS

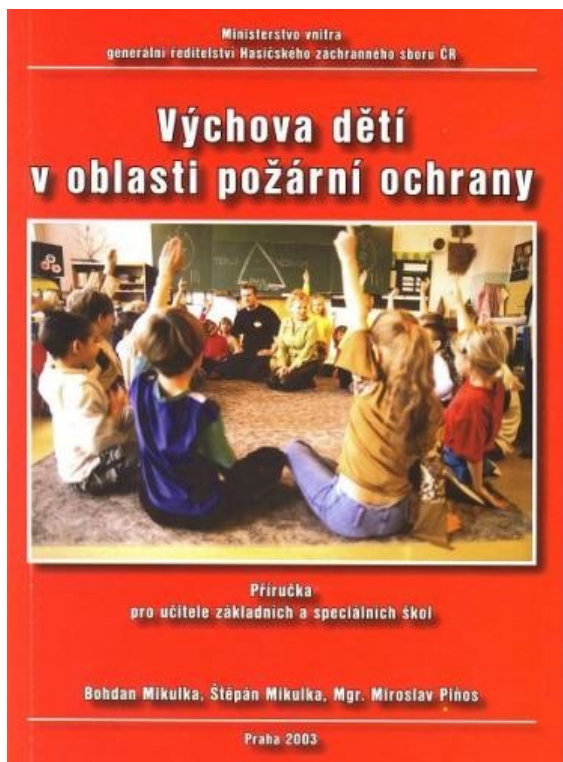
Příslušníci HZS se aktivně podílejí na vzdělanosti obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích, a tak vytvořili mnoho materiálu k podpoře vzdělání v této oblasti. Jedná se o projekty zmíněné v teoretické části mé bakalářské práce, materiály pro učitele, studenty, ale i pro veřejnost, která se tak může vzdělávat sama. Také vyhlásili již několik soutěží pro veřejnost, například soutěž o nejlepší kreslený hasičský vtip, a tak se snažili zvýšit povědomost o této problematice. [38,39,40]

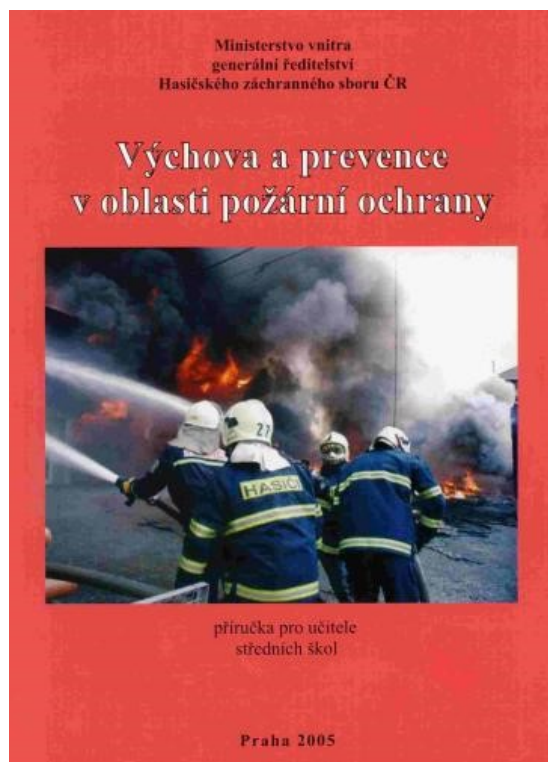
Obr. 3 – Příručka pro veřejnost – Pro případ ohrožení, Zdroj: [40]

Obr. 4 – Příručka pro učitele, Zdroj: [41]

Obr. 5 – Výchova dětí v oblasti požární ochrany, Zdroj: [42]

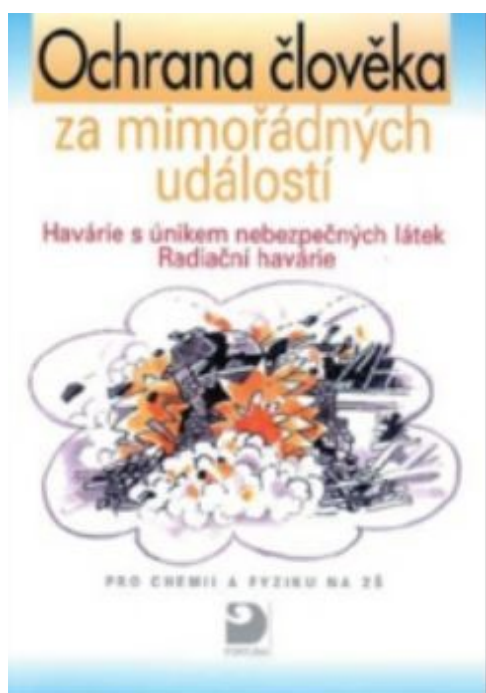

Obr. 6 - Výchova a prevence v oblasti požární ochrany, Zdroj [29]

3.3 Materiály pro studenty

Hasičský záchranný sbor vytvořil nespočet materiálů, které jsou určeny pro děti. Mezi ně by se daly zařadit knihy, brožury, příručky, ale také i videa, která vznikla s cílem poučit děti o závažnosti mimořádných událostí či krizových situací a informuje děti o tom, jak se v případě nouze zachovat. Takle videa by se měla pouštět dětem na základních školách. Nakladatelství Fortuna vydalo několik učebnic pro děti s tematikou ochrany obyvatelstva a požární ochrany, jsou to například: *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Havárie s únikem nebezpečných látek*, *Radiační havárie*, učebnice pro druhý stupeň základních škol, *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Živelní pohromy*, rovněž učebnice pro druhý stupeň základních škol, *Ochrana člověka za mimořádných událostí*, učebnice pro první ročník základních škol a stejnojmenná učebnice pro střední školy.

Také vydavatelství ALBRA vydalo pro děti mnoho pomůcek: *Ochrana člověka za mimořádných událostí - Osobní bezpečí - Neztratím se? Neztratím!*, učebnice pro druhý ročník ZŠ, *Ochrana člověka za mimořádných událostí – Povodně*, učebnice pro šestý ročník ZŠ, *Ochrana člověka za mimořádných událostí – Od vichřice k zemětřesení*, učebnice pro devátý ročník ZŠ, a další.

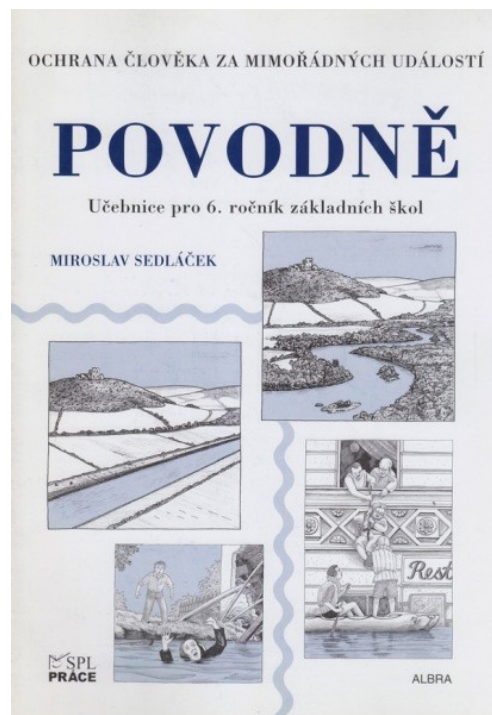
Obr. 7 - Ochrana člověka za mimořádných událostí, Zdroj: [42]

Obr. 8 - Ochrana člověka za MU – Živelní pohromy, Zdroj: [42]

Obr. 9 - Učebnice pro druhý ročník ZŠ,
Zdroj: [42]

Obr. 11 – Učebnice pro šestý ročník ZŠ,
Zdroj: [42]

Obr. 10 - Učebnice pro devátý ročník ZŠ,
Zdroj: [42]

4 VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI POŽÁRNÍ OCHRANĚ A OCHRANĚ OBYVATELSTVA NA ZÁKLADNÍCH A STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

Díky preventivně výchovné činnosti vzniklo několik projektů, aktivit a pomůcek pro základní a střední školy. V analýze Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení byly zjištěny patřičné nedostatky ve vzdělání obyvatelstva v oblasti ochrany obyvatelstva, byla také zjištěna velká mezera ve vzdělání studentů, rovněž v této oblasti, a to hlavně kvůli nedostatku materiálů a nedostatečnému proškolení pedagogů. [16]

4.1 Výuka v oblasti ochrany obyvatelstva

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dostalo za úkol vytvořit materiál pro začlenění tematiky „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchovy“ do studijních programů. Tento úkol byl splněn a materiál vláda ČR schválila dne 5. 10. 2011 (UV č. 734). Cílem bylo vytvořit studijní základ pro učitele tak, aby byli schopni naučit absolventy, jak reagovat při mimořádné události. Dále bylo cílem vytvořit studijní základ pro učitele, kteří budou danou problematiku nadále vyučovat. [12]

Koncepce stanovují další postup rozvoje oblastí ochrany obyvatelstva, jako je výchova a vzdělání, věda, krizové řízení, výzkum... Proto vznikla Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019-2024, která navazuje na Koncepci přípravy občanů k obraně státu na roky 2013–2018 schválenou usnesením vlády ze dne 16. ledna 2013 č. 38. V analýze Koncepce přípravy občanů k obraně státu se ukázalo několik kritických nedostatků. Jako nejzávažnější z nich by se dal určit fakt, že pedagogický sbor na základních a středních školách není dostatečně odborně připraven k výuce obrany státu, nemá dostatek informací, proškolení a materiálů, tím případem nejsou na základních školách dosahovány očekávané výsledky v této oblasti. Na některých školách tuto problematiku vůbec neprovádí pedagogický sbor, ale je svěřena jiným organizacím, které nahrazují roli učitelů. Proto je zkvalitnění vzdělávání na základních a středních školách a tím zlepšit současný stav přípravy občanů k obraně státu. [13,14]

Dne 5. října 2011 schválila vláda ČR, usnesením č. 734, materiál Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult. Cílem je vytvořit vědomostní základ pro vysokoškolské vzdělání učitelů, kteří by tak měli být schopni připravit absolventy na reakci na mimořádné události. [15]

Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení zahrnuje vzdělání odborníků pro oblast ochrany obyvatelstva, krizového řízení, požární ochrany, integrovaného záchranného sboru a tak dále. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení metodicky usměrňuje a řídí Ministerstvo vnitra, ale na činnostech spojených se vzděláváním se podílejí i ostatní ústřední správní úřady podle svých kompetencí a působnosti. Tato koncepce je pro cílové skupiny, jako jsou úředníci územních samosprávných celků, státní zaměstnanci, studenti vysokých škol vzdělávající se v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení, pedagogičtí pracovníci mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol vyučující bezpečnostní témata, a další. [16]

4.2 Podpora výuky na školách

Na podpoře výuky v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany se podílí i jednotlivé hasičské záchranné sbory kraje. Hasičské záchranné sbory pomáhají hlavně při přípravě praktických cvičení, organizují besedy pro žáky, pořádají ukázky z činnosti jednotek požární ochrany, umožňují exkurze školám anebo se podílí na výrobě učebnic či příruček.

Projekty k podpoře výuky:

Především díky hasičskému záchrannému sboru vzniklo několik podpůrných projektů pro školy. Jedním z nejznámějších je Hasík CZ, který vydává vlastní publikace ohledně ochrany obyvatelstva pro základní a střední školy. Dalším projektem, který vznikl díky Hasičskému záchrannému sboru, je Hasiči pro školy. Ten se zaměřuje na druhý stupeň základních škol. Jako poslední projekt, který jsem se rozhodla zmínit, je Záchranný kruh, který taktéž vytváří vzdělávací materiály pro děti i pedagogy a organizuje vzdělávací akce. [31,32]

Hasík CZ

Projekt Hasík vznikl za podpory České asociace hasičských důstojníků v roce 1996. Zabývá se preventivně výchovnou činností dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Na svědomí má několik vlastních publikací a brožur pro děti i pedagogy.

Pořádají pro děti i různé soutěže. Tento projekt se jako jeden z mála soustřeďuje i na malé děti, jelikož mají k dispozici i různé omalovánky a hry pro nejmenší. Dále pořádá výcviky a školení pro instruktory preventivně výchovné činnosti a nabízí vzdělání pedagogů. [33]

Záchranný kruh

Záchranný kruh je nezisková organizace, která informuje a vzdělává v oblastech prevence při běžných rizicích a mimořádných událostech. Tato nezisková organizace vyvíjí a vyrábí materiály pro záchranáře, organizuje vzdělávací akce pro všechny cílové skupiny, realizuje preventivně vzdělávací akce pro veřejnost, spolupracuje na celostátních koncepcích v oblastech běžných rizik a mimořádných událostí a mnohem víc. [34]

Hasiči pro školy

Realizátoři projektu Hasiči pro školy jsou HZS Zlínského kraje, HZS Ústeckého kraje a Ústecký kraj. Jejich cílem je podpořit výuku materiálem, který bude na vysoké technické i odborné úrovni a bude zdarma k dispozici všem školám. Cílovou skupinou projektu jsou děti na druhém stupni základní školy a druhou cílovou skupinou jsou pedagogové, kteří žákům informace předávají. Tento projekt vytváří pracovní list pro žáky, který je udělaný tak, aby je bavil. Teoretickou příručku pro učitele, která obsahuje základ. [35]

Vaše cesty k bezpečí, aneb chytré blondýnky Vám radí

Chytré blondýnky radí je projekt, ve kterém pracovnice Hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje, Policie ČR Krajského ředitelství Jihomoravského kraje a Diecézní charity Brno radí, jak postupovat při běžných druzích ohrožení. Projekt se zabývá tématy, jako je evakuace, předcházení požárům, chování při požáru, a tak dále. Celkově se zabývá 67 tématy rozdělených do 17 kapitol. [36,37]

5 CÍL A METODY PRÁCE

Prvním krokem při tvorbě bakalářské práce je vytyčení hlavního cíle, dále určení si dílčích cílů práce a zvolení si vhodných metod pro zpracování praktické části bakalářské práce.

5.1 Cíle práce

Hlavním cílem této práce je provést analýzu znalosti v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na základních a středních školách z dotazníkového šetření a případně navrhnout opatření, která by vedla ke zlepšení daného problému.

Dílčími cíli je v teoretické části charakterizovat ochranu obyvatelstva, její historii a vývoj, její současný stav a výuku, dále charakterizovat požární ochranu, její vývoj a historii a také její současnost. Dále vytyčit význam preventivní výchovné činnosti a objasnit vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany, projekty, metody a materiály.

5.2 Metody použité při zpracování

V teoretické části byly použity odborné literární zdroje, internetové stránky Hasičského záchranného sboru, ale i také různé brožury, metodiky, skripta, koncepce.

Pro praktickou část bylo provedeno dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo šest základních a středních škol. Dotazníky byly rozdány šedesáti žákům ze základních a šedesáti žákům ze středních škol. Dále byla použita analýza a syntéza.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 CHARAKTERISTIKA A VÝBĚR ŠKOL

Jak již bylo výše zmíněno, dotazníkového šetření se zúčastnily tři základní a tři střední školy, kde byly dotazníky rozdány mezi všechny ročníky.

6.1 Základní školy

V České republice je povinná devítiletá školní docházka. Dotazník byl donesen do tří různých základních škol, kde bylo rozdáno v každé škole dvacet dotazníků tak, aby byly vyplněny co nejvíce různými ročníky dětí. Všechny tři školy patří do působnosti ORP Šumperk.

6.2 Střední školy

Všechny tři střední školy, které byly vybrány do dotazníkového šetření, byly střední školy zakončené maturitou, tedy nezúčastnila se žádná s učňovským oborem. Po středních školách bylo rozdáno dohromady šedesát dotazníků. Dotazníky byly vyplněny všemi čtyřmi ročníky na těchto školách. Dotazníkového šetření se zúčastnily školy z ORP Šumperk.

7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Každému občanovi České republiky by se měly dostat informace o tom, jak se zachovat při mimořádné události či krizové situaci, bez ohledu na jeho pohlaví či věk. Nejlépe by základní informace měl mít každý, kdo ukončí povinnou školní docházku. V některých městech a krajích se opravdu základní, dokonce i střední školy snaží, aby jejich absolventi měli znalosti i v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany, ale jsou i takové, které jsou k tomuto problému velmi benevolentní.

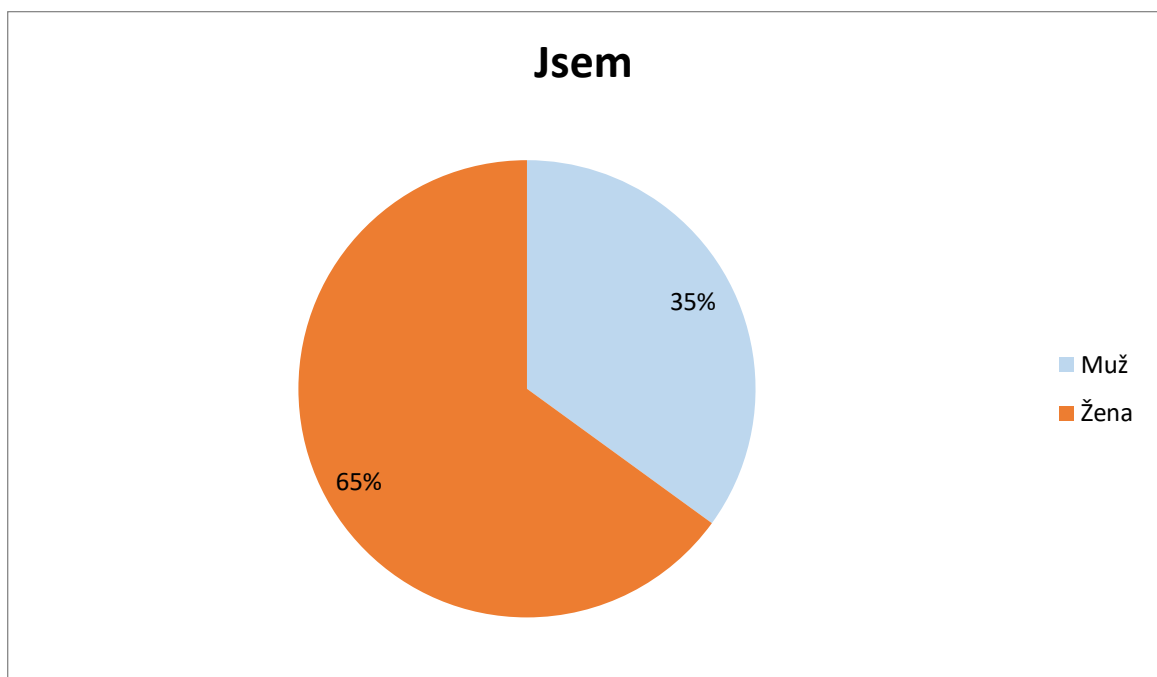
Tahle kapitola se bude věnovat výsledkům z dotazníkového šetření. Budou zde rozebrány otázky a vyhodnoceny odpovědi. Byly vytvořeny dva dotazníky, jeden pro základní školy a jeden pro střední a jejich obtížnost byla poupravena tak, aby odpovídal znalostem a věku dotazovaných. Oba dotazníky se skládaly ze dvaceti otázek, které byly pouze uzavřené. Dotazníky byly vypracovány na počítači, následně rozdány studentům základních a středních škol. Dotazníky byly zcela anonymní.

Cílem tohoto dotazníku bylo zjistit vědomosti studentů ohledně ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Celé znění obou dotazníků je obsaženo v přílohách.

7.1 Vyhodnocení dotazníků základních škol

V první podkapitole budou vyhodnoceny otázky z dotazníku pro základní školy a podrobně rozebrány odpovědi studentů. Jelikož první otázka zjišťuje, zda student studuje základní nebo střední školu, tak bude vynechána.

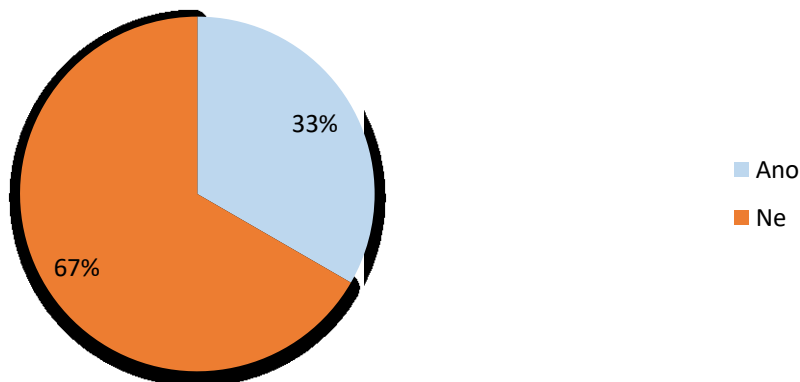
Druhá otázka: Druhá otázka zjišťuje, zda dotazník vyplňovalo více žen nebo mužů. Jak je patrné z grafu, dotazník vyplnilo více žen a to 39, což je 65 % a 21 mužů, tedy 35 %.

Graf 1 – Otázka číslo 2 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Třetí otázka: Třetí otázka se soustředí na to, zda vůbec na škole někdy proběhla přednáška příslušníky Hasičského záchranného sboru. Odpověď „Ano“ zvolilo 33 % dotazovaných, což je dvacet studentů a odpověď „Ne“ zvolilo celých 67 %, což znamená čtyřicet dotazovaných. Tady se nejvíce nabízí možnost, že na dvou ze tří základních škol v ORP Šumperk neproběhla nikdy přednáška od příslušníků Hasičského záchranného sboru. Přednášky od členů Hasičského záchranného sboru jsou užitečné, protože hasiči znají z praxe mnoho důležitých a zajímavých poznatků.

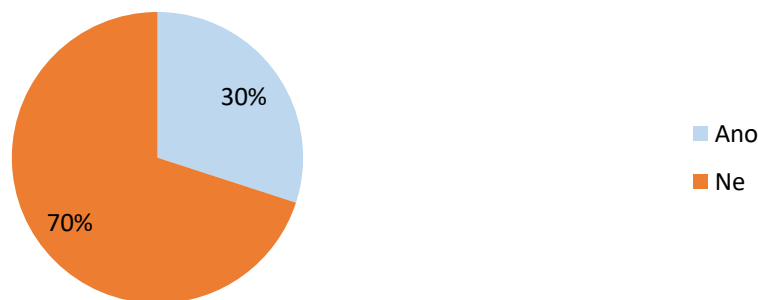
Proběhla ve Vaší škole přednáška na téma ochrana obyvatelstva, která byla provedena příslušníky Hasičského záchranného sboru?

Graf 2 – Otázka číslo 3 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

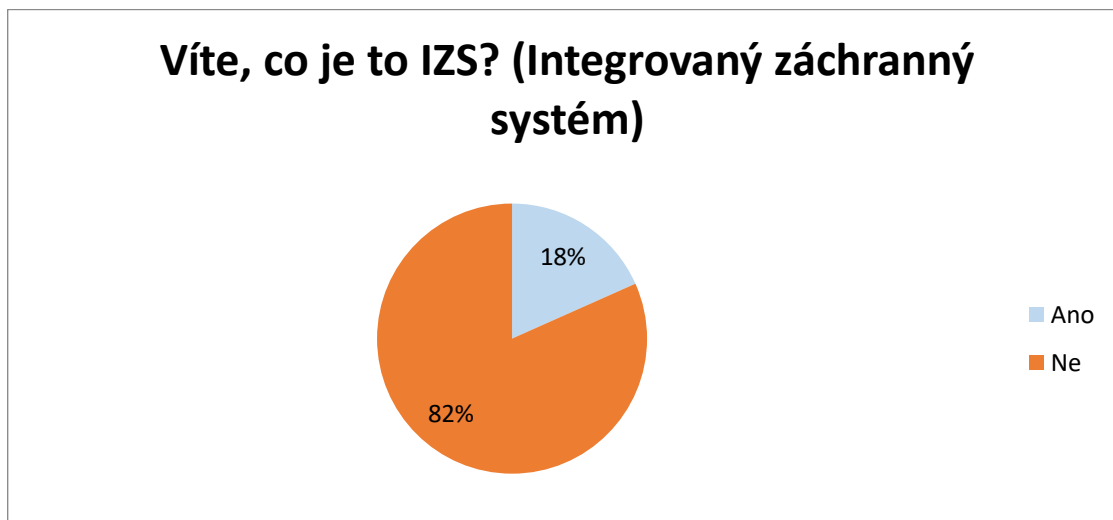
Čtvrtá otázka: Čtvrtá otázka zjišťuje, zda jsou na základních školách používány speciální materiály či učebnice k podpoře výuky v oblasti ochrany obyvatelstva. Odpověď „Ano“ zvolilo pouze 18 studentů a odpověď „Ne“ 42 žáků. Lze očekávat, že se číslo lehce zvedne, až studenti z nižších ročníků postoupí dál, ale i tak zůstane velmi malé.

**Používáte v hodinách speciální učebnice ke vzdělání v oblasti ochrana obyvatelstva?
(Například „Ochrana člověka za mimořádných událostí“)**

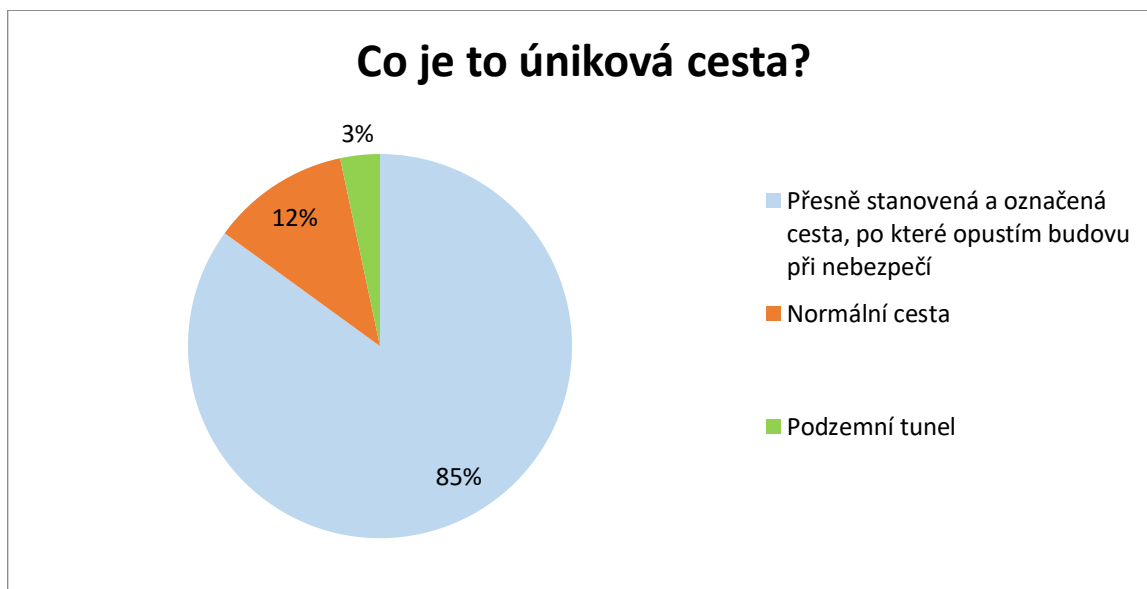
Graf 3 – Otázka číslo 4 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Pátá otázka: Pátá otázka zkoumá, jestli děti na základní škole znají integrovaný záchranný systém, popřípadě, jestli znají zkratku IZS. „Ano“ odpovědělo pouze 11 studentů, z čehož nejspíš plyne, že tuto vědomost nemají ze školy. Odpověď „Ne“ zvolilo 49 studentů.

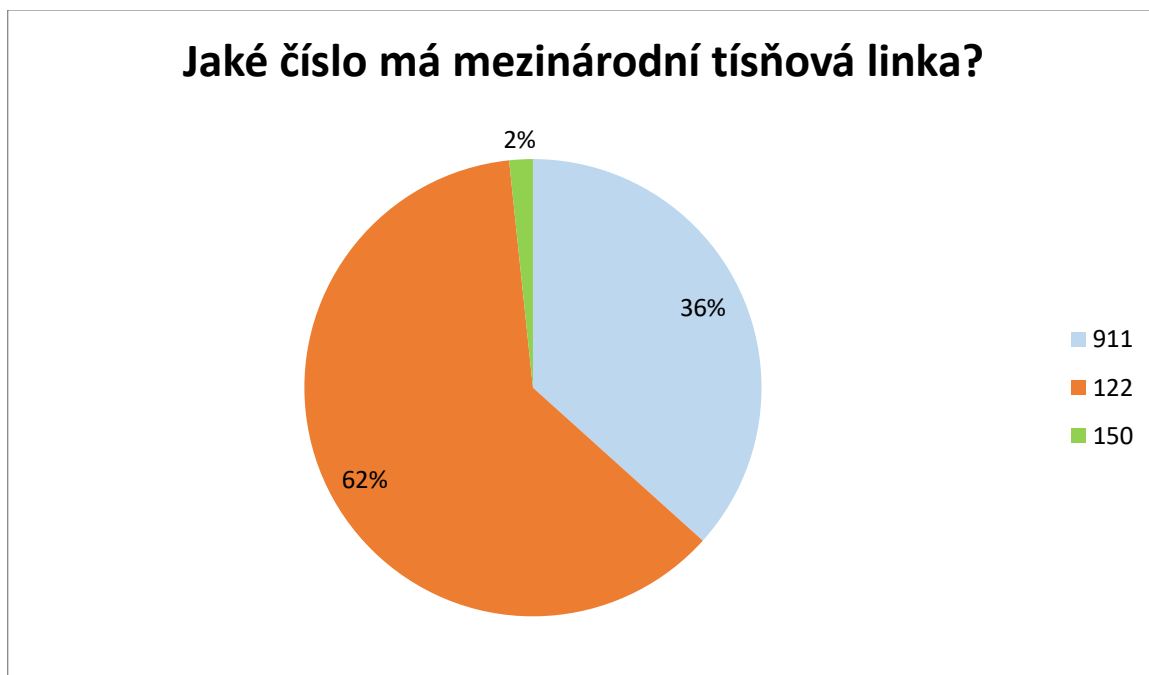
Graf 4 – Otázka číslo 5 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Šestá otázka: V šesté otázce se řeší, zda studenti základních škol vědí, co je to úniková cesta. S pojmem úniková cesta se mohou setkat jak ve škole, tak i například v nákupním centru a je velmi důležité znát její značení. Naštěstí správnou odpověď na tuto otázku vědělo 51 dětí, což je celých 85 % dotazovaných.

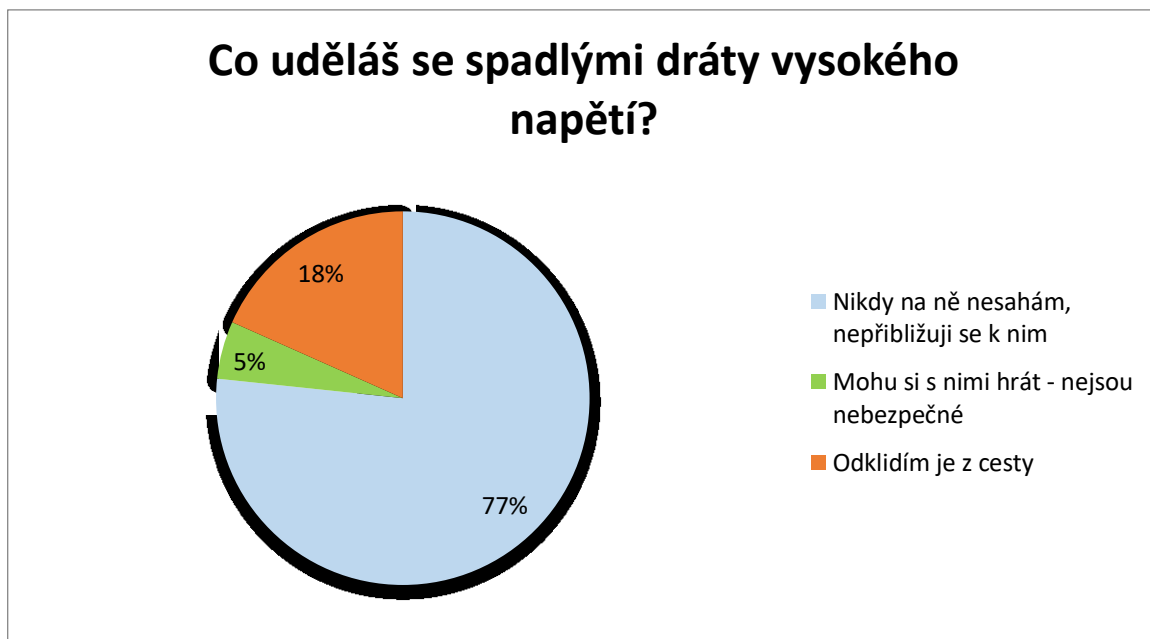
Graf 5 – Otázka číslo 6 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Sedmá otázka: Na sedmou otázku znalo správnou odpověď 37 dětí, což je 62 % dotazovaných. To, že někteří označili správnou odpověď jako číslo 911, by se dalo připsat například americkým filmům, protože právě do Ameriky patří tohle číslo, takže ho děti slyšávají z televize a mají ho spojené s nouzovou linkou.

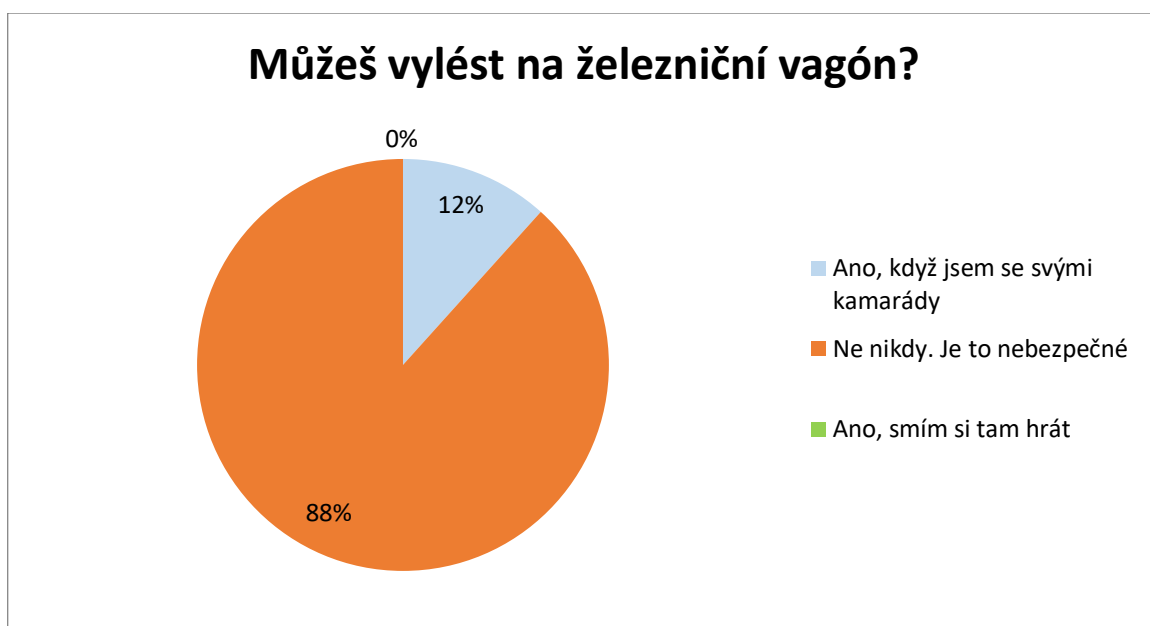
Graf 6 – Otázka číslo 7 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Osmá otázka: Osmá otázka je směřována na věc, kterou by každé dítě mělo znát a vědět, a která je velmi důležitá v samotné ochraně života dětí. Takle situace může potkat každého, ale zvláště u dětí je důležité, aby věděly, jak se zachovat. Jedná se o otázku ohledně spadlého drátu vysokého napětí na zemi. Nikdy by na ně nesáhlo celých 77 %, což je 46 dětí. Z cesty by je odklidilo 11 dětí, a dokonce 3 děti by si s nimi nebály hrát. Otázky tohoto typu by mohli zodpovědět příslušníci HZS v rámci besed.

Graf 7 – Otázka číslo 8 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Devátá otázka: Tato otázka byla vytvořena jako reakce na konkrétní případ, který byl popsán v úvodu. Celých 53 dětí odpovědělo, že si na železničním vagóně nesmí hrát, ale 7 si stále myslí, že ano, když tam bude se svými kamarády. To je jedna z informací, kterou by mohli vysvětlit příslušníci HZS v rámci přednášky.

Graf 8 – Otázka číslo 9 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Desátá otázka: Další důležitou otázkou je poučení o požární ochraně. Jelikož by požární ochranou měl projít každý student a to hlavně z důvodu, že na školách probíhá požární cvičení. Případně by bylo vhodně rozšířit znalost dětí v této oblasti pomocí přednášky HZS. Odpověď „Ano“ zvolilo 55 dětí.

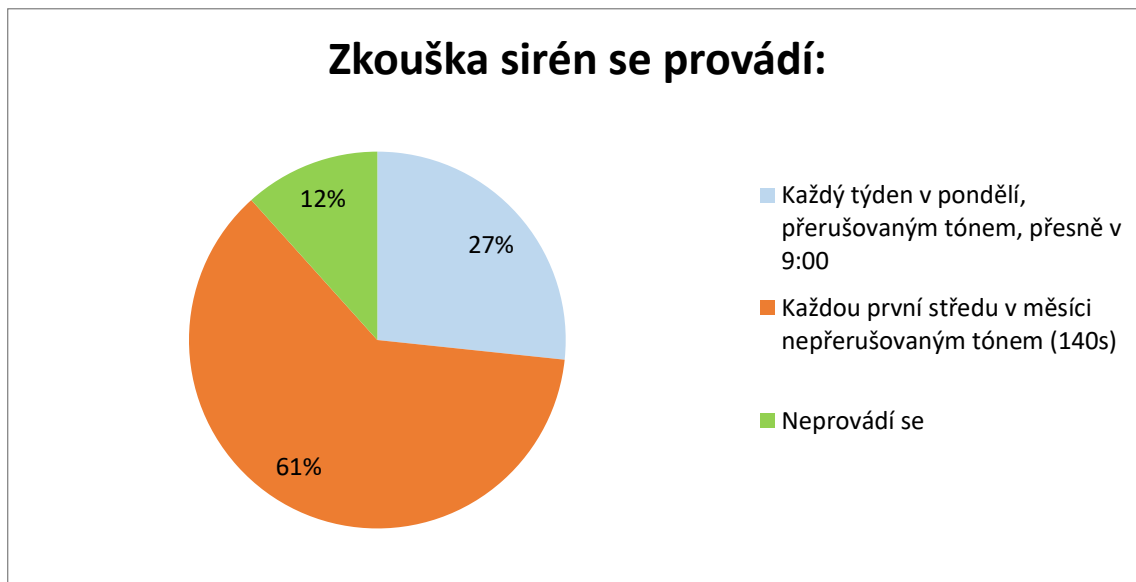
Graf 9 – Otázka číslo 10 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Jedenáctá otázka: Může se stát, že i malé dítě se stane svědkem požáru a je nutné, aby se děti tyto čísla učily co nejdříve. Celých 85 % znalo správnou odpověď, ale jde vidět, že některým se to stále ještě plete, zřejmě těm menším, proto je důležité tomu věnovat pozornost a s dětmi to trénovat.

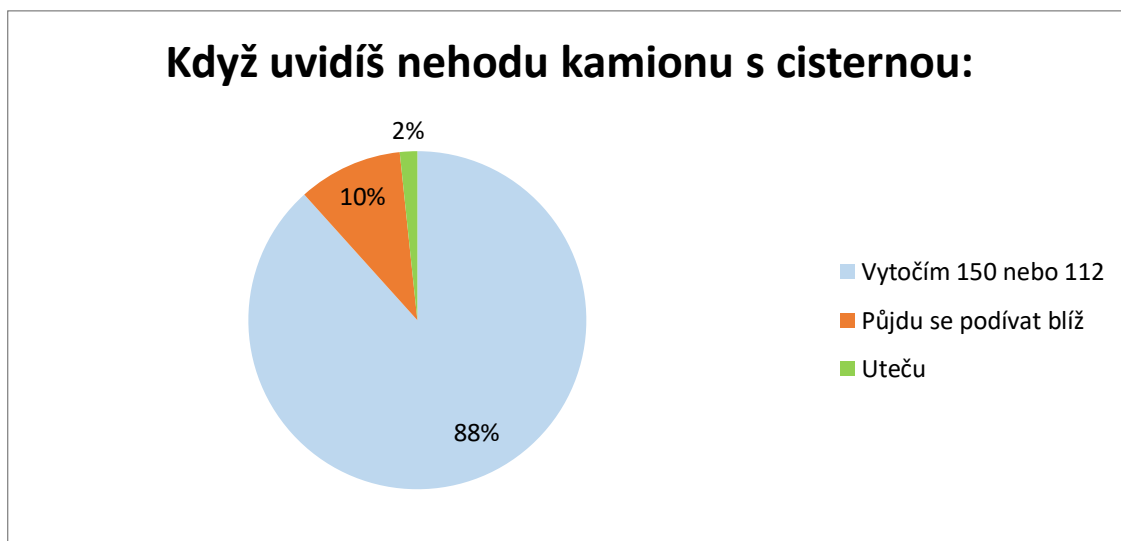
Graf 10 – Otázka číslo 11 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Dvanáctá otázka: Dvanáctá otázka se zabývá znalostí sirén. Je důležité, aby děti věděly, co znamená houkání sirén, aby věděly, že je to případné nebezpečí. To, že celých 37 dětí ví, kdy se provádí zkouška sirén, znamená, že si o tom ve škole přinejmenším povídaly s vyučujícím učitelem.

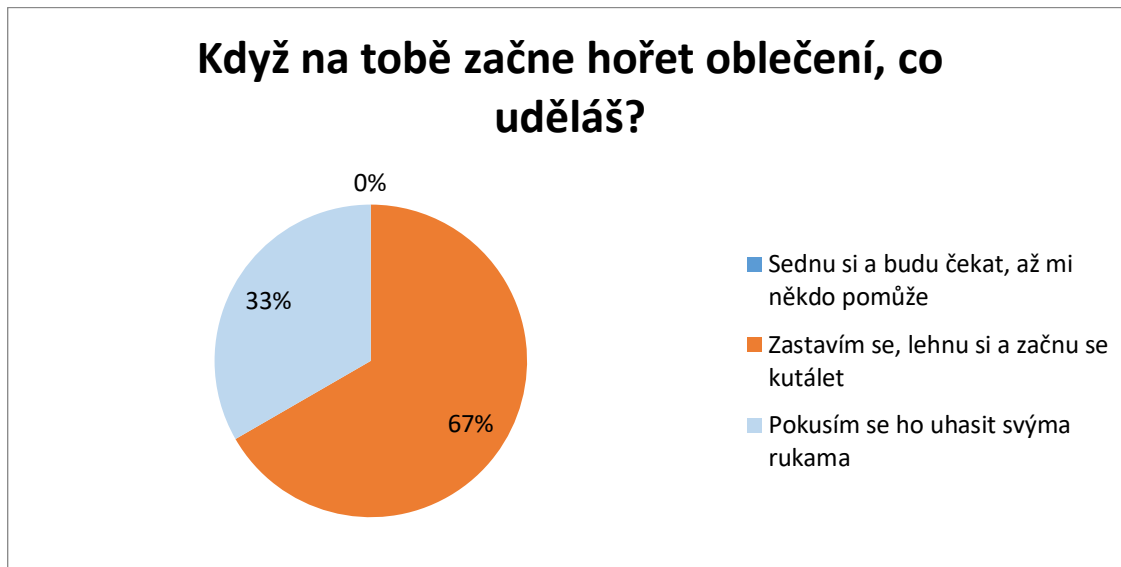
Graf 11 – Otázka číslo 12 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Třináctá otázka: Na tuhle otázku vědělo správnou odpověď 88 % dětí, což je 53 dětí. Je důležité, aby věděly, že v takových případech je nutné zavolat pomoc a nepřemýšlet nad tím, že už ji třeba někdo mohl zavolat. Pouze 2 % dotazovaných zvolilo odpověď, že by utekly a 10 % by se chtělo podívat blíž.

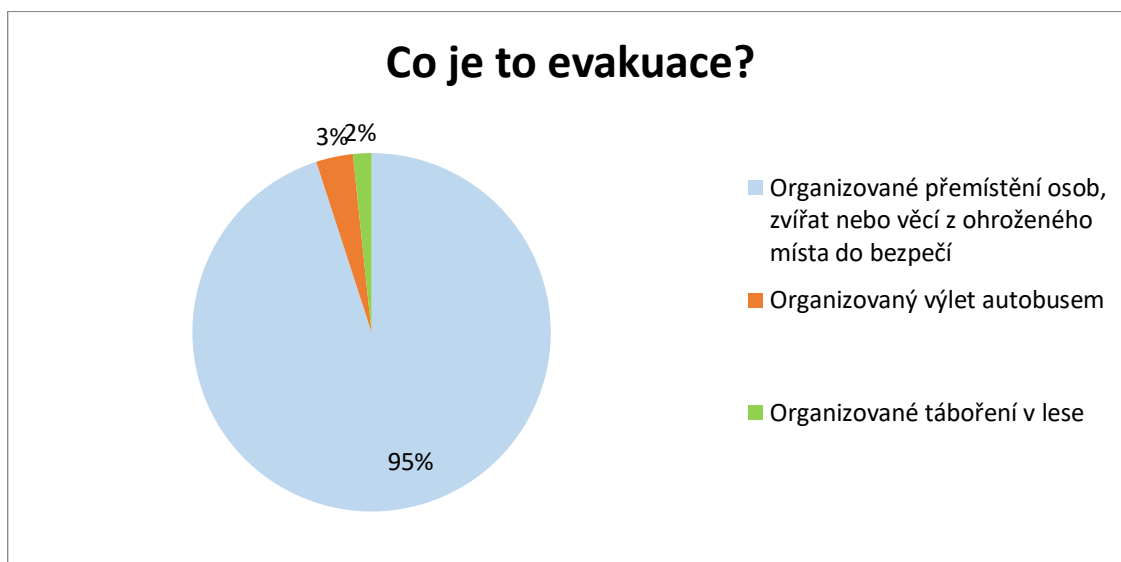
Graf 12 – Otázka číslo 13 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Čtrnáctá otázka: V této otázce se zkoumá rychlá reakce dětí, předpokládá se, že zde odpověděly to první, co je napadlo. 67 % by zareagovalo správně, 33 % si neuvědomilo, že by si popálilo ruce a naštěstí nikdo neodpověděl, že by jen tak seděl a čekal.

Graf 13 – Otázka číslo 14 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Patnáctá otázka: Důvod patnácté otázky spočívá v tom, zda už i děti na základní škole vědí, co je to evakuace. Celých 95 %, což je dohromady 57 dětí, to věděla.

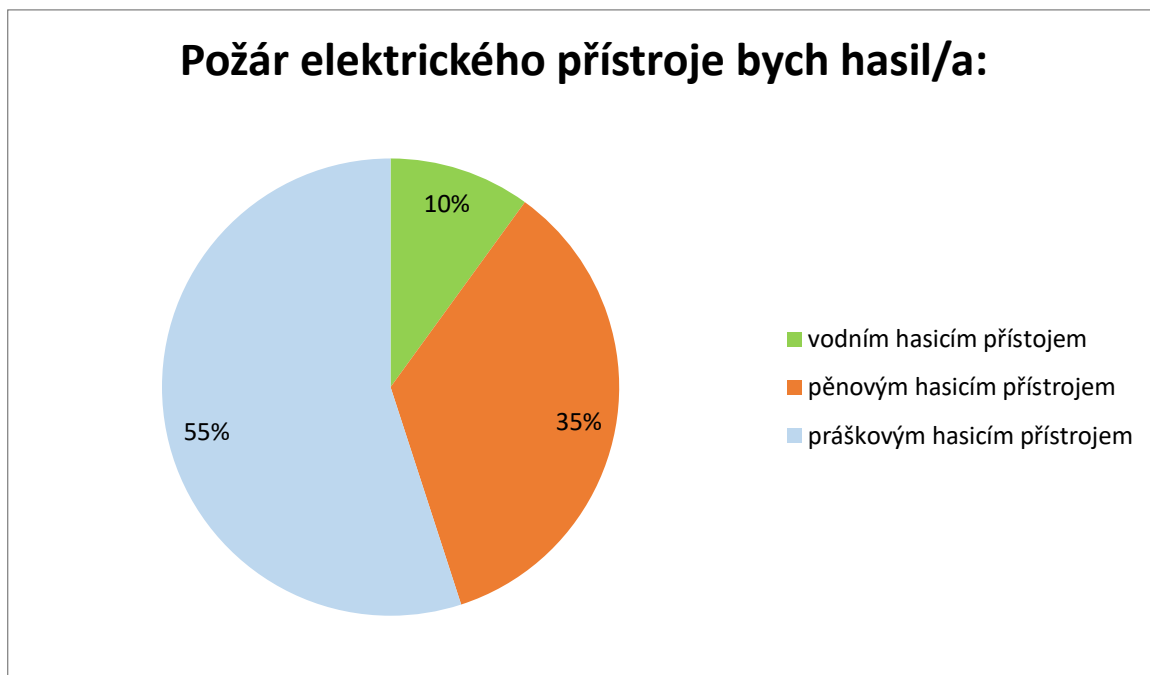
Graf 14 – Otázka číslo 15 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Šestnáctá otázka: Tato otázka se zabývá problematikou požární ochrany ve škole. Na tuhle otázku správně odpovědělo nejvíc dětí, a to 53. Školení v téhle otázce náleží pedagogům, proto jsou také ve školách prováděny cvičné požární poplachy, aby věděly, že je důležité poslouchat vyučujícího a ne se snažit utéct, protože učitelé by měli vědět o únikových cestách a samotné dítě by se mohlo lehce ztratit. Také je to důležité skrze fakt, že by dítě opravdu mohlo utéct do bezpečí, avšak by se o něm nevědělo, kde je.

Graf 15 – Otázka číslo 16 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Sedmnáctá otázka: Sedmnáctá otázka řeší, zda studenti vědí, jaký hasicí přístroj se na co používá. Nejmíň odpovědí nese možnost, že vodním hasicím přístrojem, takto odpovědělo jen 6 dotazovaných. Pěnovým by hasilo 35 %, neboli 21 dětí a práškovým 33 žáků, což je 55 %. Jde vidět, že děti se orientují v tom, že voda by spíš podpořila hoření elektrického přístroje.

Graf 16 – Otázka číslo 17 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Osmnáctá otázka: Osmnáctá otázka je opět věnována požární ochraně. Malá jiskra může způsobit i požár, tohle je velmi důležité, aby děti věděly, jelikož se s tím mohou setkat i doma. Správnou odpověď vědělo 38 dětí, neboli 63 % a odpověď „Ne“ zvolilo 37 %, což je 22 žáků.

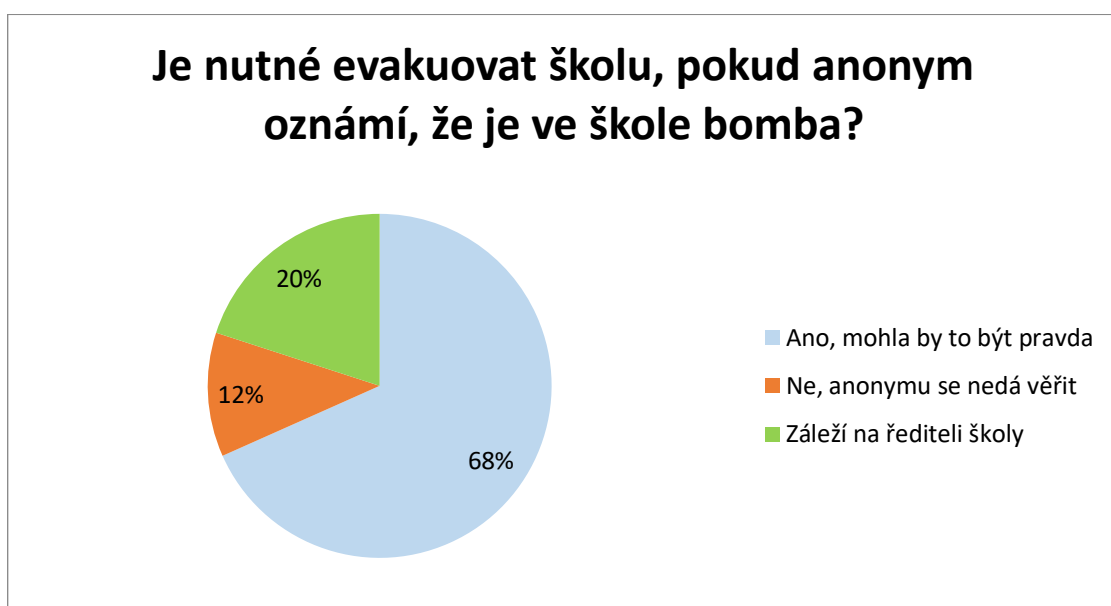
Graf 17 – Otázka číslo 18 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Devatenáctá otázka: Tato otázka se věnuje povodním. Jelikož povodně patří mezi největší hrozby ORP Šumperk, je důležité, aby i děti byly informovány o této problematice. Odpovědi na tuhle otázku jsou velmi vyrovnané, avšak správnou odpověď vědělo nejméně dotazovaných, a to 17 dětí.

Graf 18 – Otázka číslo 19 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Dvacátá otázka: Tato otázka se týká evakuace ve škole, jelikož je tohle téma aktuální kvůli různým teroristickým útokům. Celých 47 dětí vědělo, že by se škola evakuovala, jelikož nikdy není jisté, zda je tato hrozba pravdivá anebo ne.

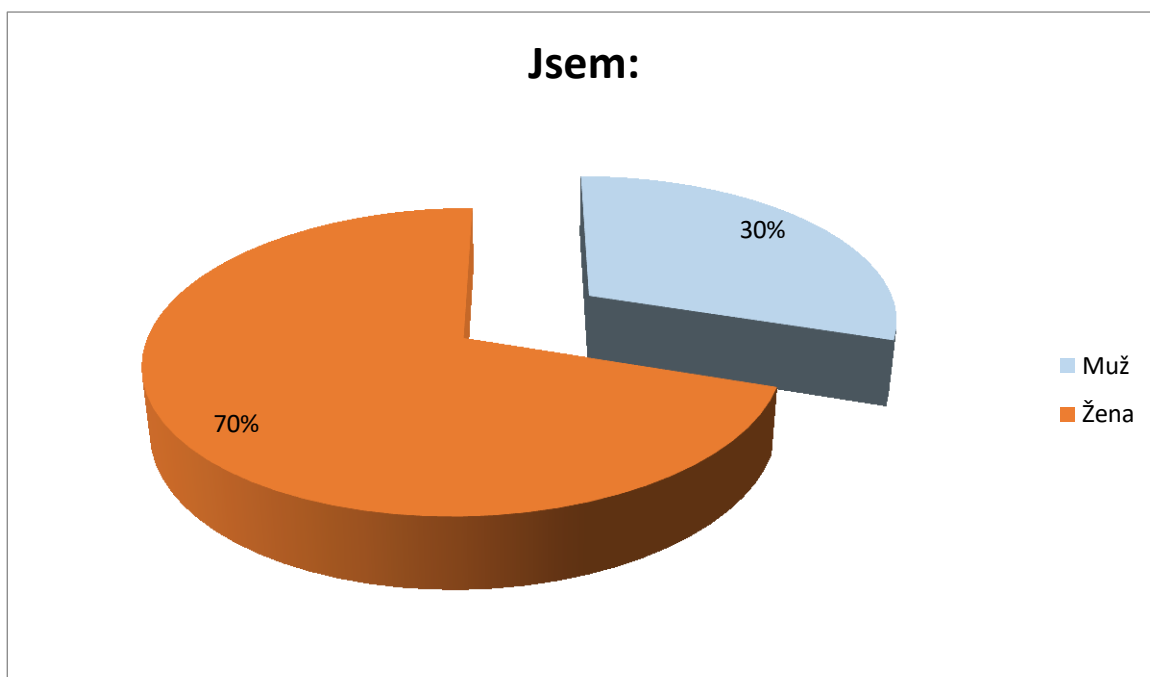

Graf 19 – Otázka číslo 20 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

7.2 Vyhodnocení dotazníku pro střední školy

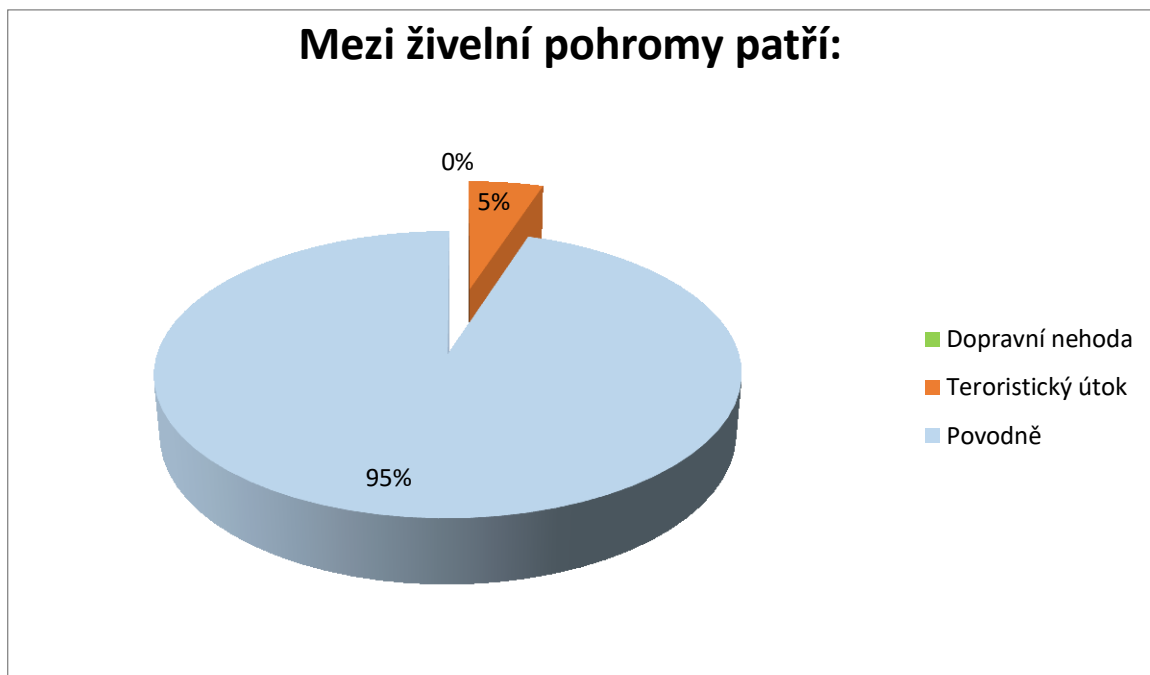
V této kapitole vyhodnotím odpovědi na vybrané otázky z dotazníku pro střední školy.

Druhá otázka: Z analýzy odpovědi na tuhle otázku je zřejmé, že dotazník vyplňovalo více dívek než mužů. Celých 49 dívek a 21 chlapců na středních školách v ORP Šumperk vyplnilo tento dotazník.

Graf 20 – Otázka číslo 2 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Třetí otázka: 57 dotazovaných, což je 95 %, označilo správně za živelní pohromu povodně, 3 dotazovaní zvolili odpověď jako Teroristický útok a nikdo si nemyslel, že mezi živelní pohromy patří dopravní nehoda.

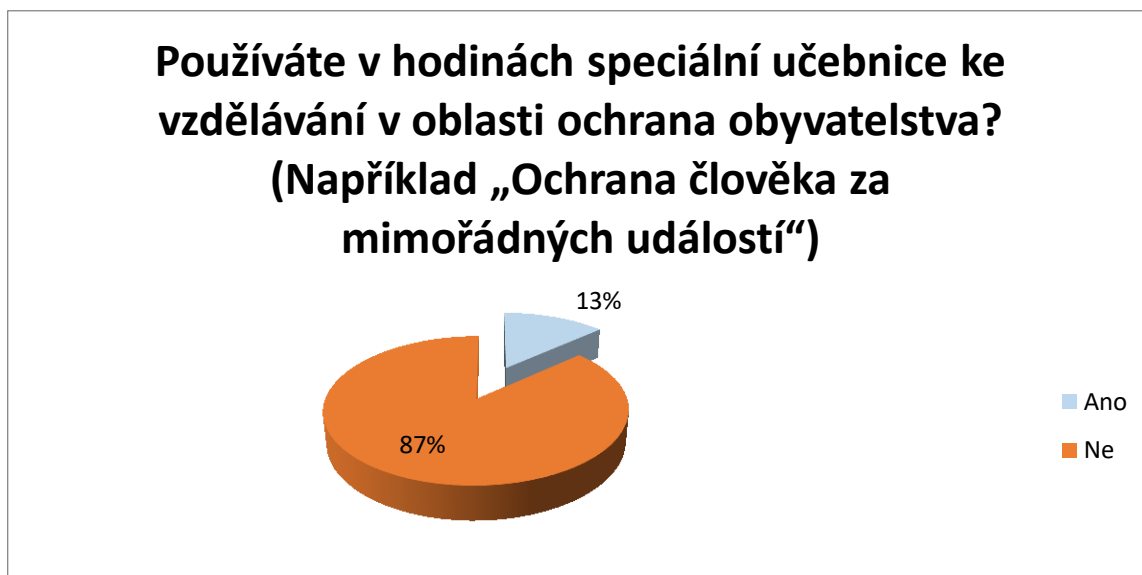
Graf 21 – Otázka číslo 3 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Čtvrtá otázka: Ve čtvrté otázce bylo zjištěno, že 30 % dotazovaných se zúčastnilo přednášky, která byla provedena příslušníky Hasičského záchranného sboru. Tohle číslo by mělo být o něco větší, jelikož příslušníci Hasičského záchranného sboru mají poznatky, které studentům pomohou být připraveni na mimořádné události.

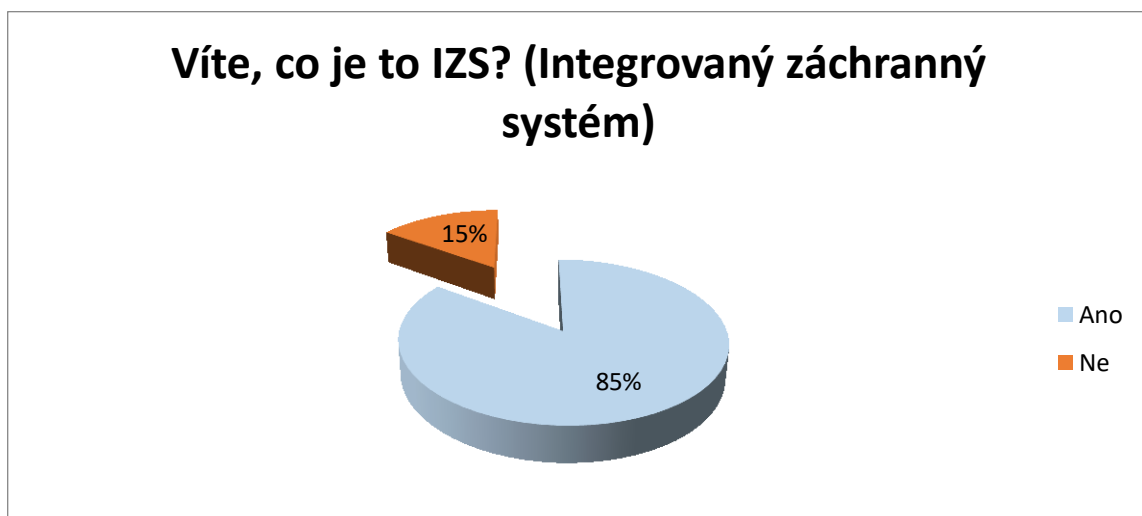
Graf 22 – Otázka číslo 4 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Pátá otázka: Tahle otázka ukazuje, kolik studentů používá v hodinách nějaké speciální učebnice ke vzdělání v oblasti ochrany obyvatelstva. Celých 71 %, což je 52 dotazovaných odpovědělo, že ne. Je to velmi smutné, jelikož tyto učebnice mohou pomoci studentům rozvíjet vědomosti v této oblasti.

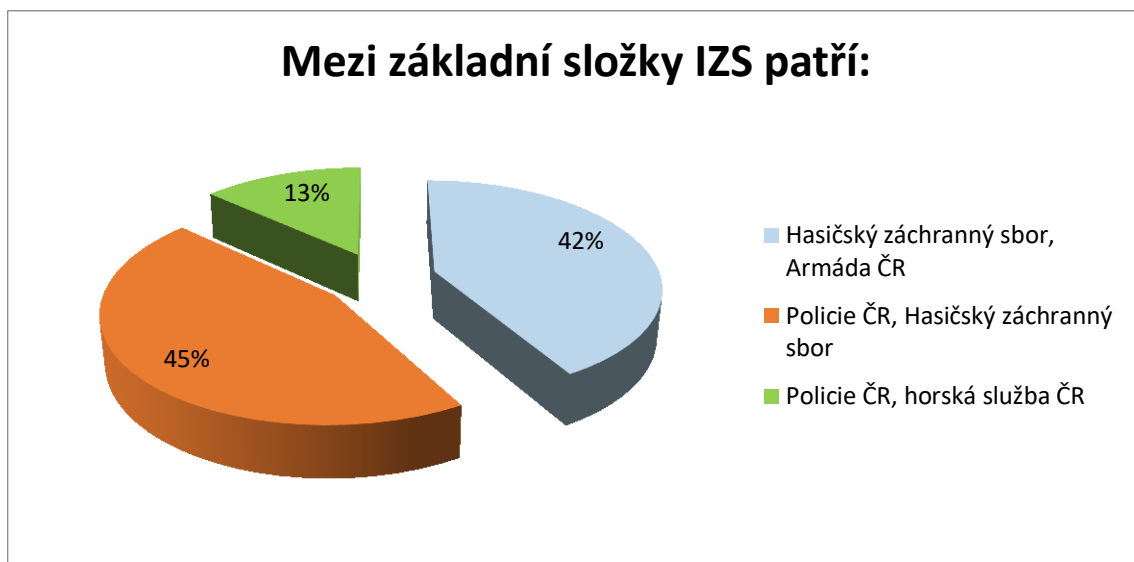
Graf 23 – Otázka číslo 5 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Šestá otázka: Šestá otázka zjišťuje, kolik studentů zná pojem IZS neboli Integrovaný záchranný systém. Celých 51 dotazovaných odpovědělo, že ví, co je to Integrovaný záchranný systém. V případě realizace přednášek Hasičského záchranného sboru, lze očekávat, že by tyto vědomosti mělo více studentů.

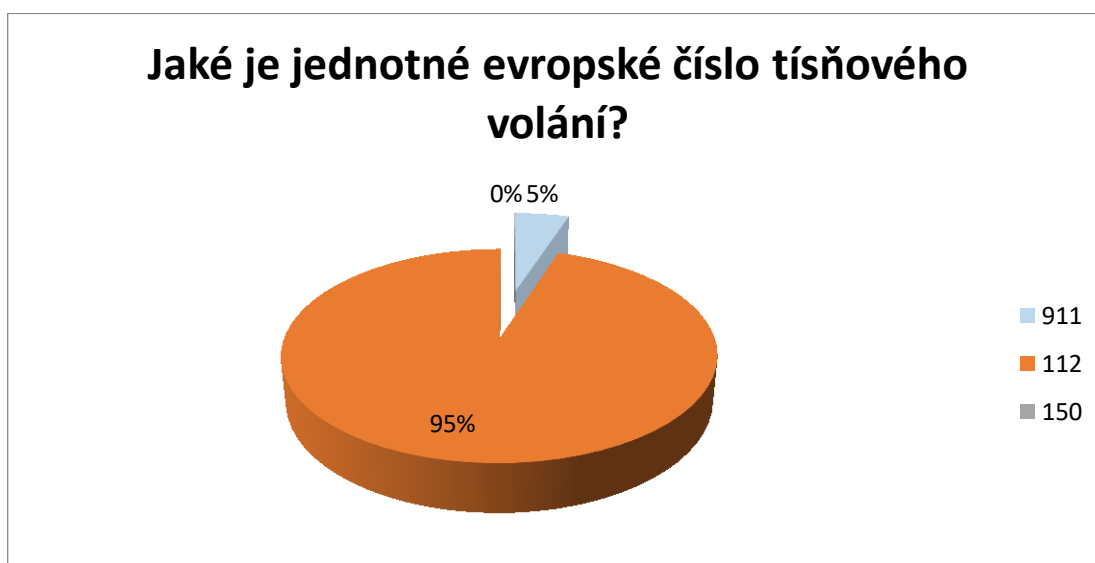
Graf 24 – Otázka číslo 6 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Sedmá otázka: Sedmá otázka ukazuje, jak jsou na tom studenti ohledně podrobnějších informací v oblasti Integrovaného záchranného systému. Nabízí se tu dvě odpovědi, kdy správně zvolilo odpověď 50 % studentů a špatně 47 % dotazovaných, ti berou Armádu ČR jako základní složku IZS. Pouze 8 studentů zvolilo poslední odpověď.

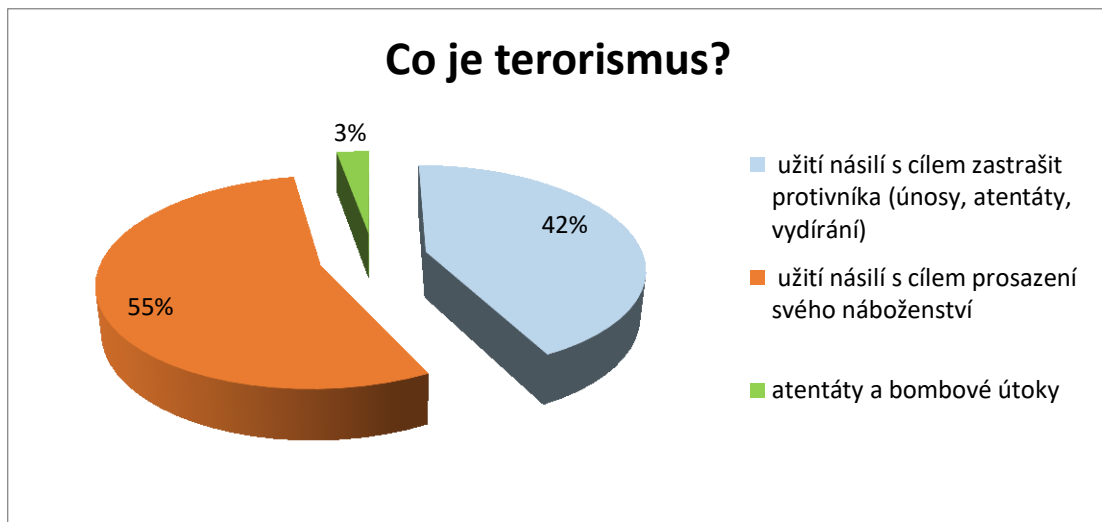
Graf 25 – Otázka číslo 7 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Osmá otázka: Tahle otázka zjišťuje, jak jsou na tom studenti středních škol ohledně evropského čísla pro tísňové volání. Celých 57 dotazovaných zvolilo správnou odpověď, 3 studenti si myslí, že je to 911. Nikdo neoznačil číslo 150 jako správné.

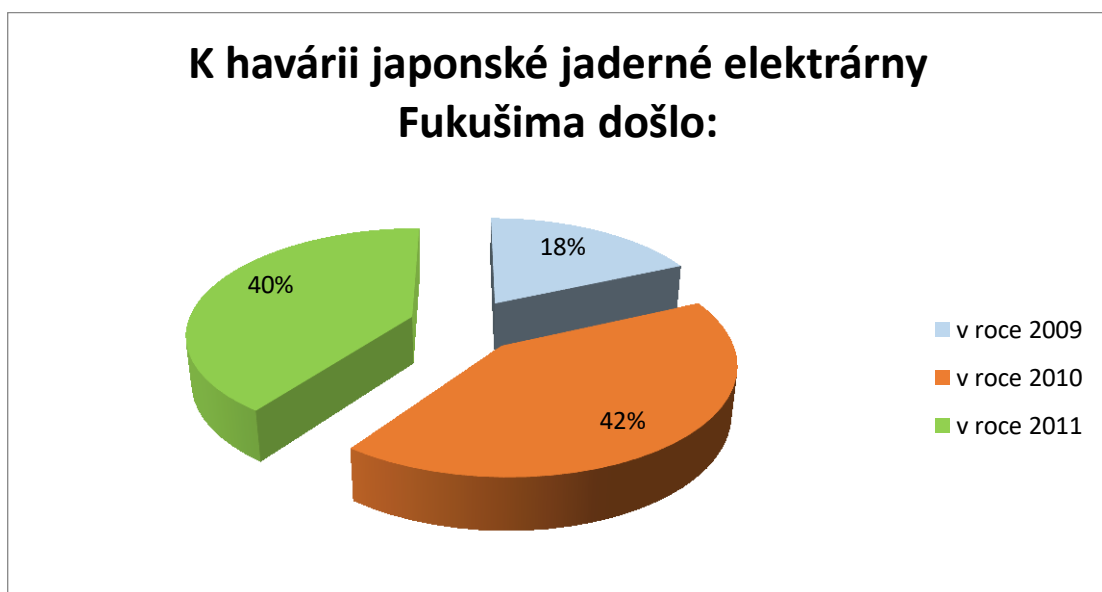
Graf 26 – Otázka číslo 8 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Devátá otázka: Devátá otázka řeší problém terorismu. Opět se zde nabízí dvě odpovědi, kdy 42 % odpovědělo správně, ale 55 % studentů zvolilo špatnou odpověď. Tato skutečnost by se dala připsat tomu, že v médiích se řeší hlavně náboženský terorismus.

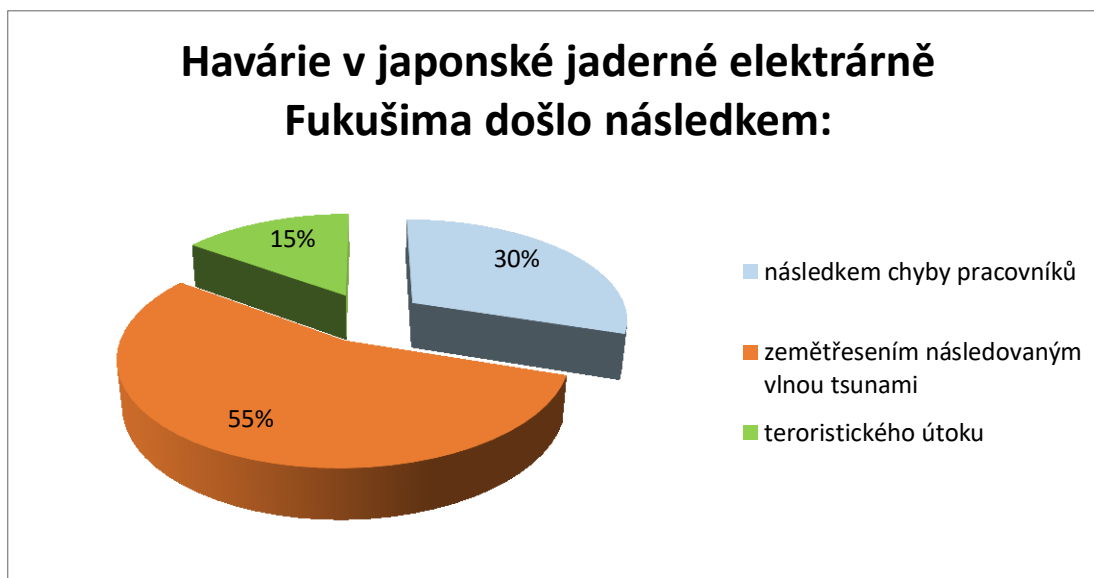
Graf 27 – Otázka číslo 9 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Desátá otázka: Desátá otázka zjišťovala, zda studenti znají rok, kdy došlo k havárii japonské jaderné elektrárny Fukušima. Správnou odpověď vědělo pouze 40 %, neboli 24 studentů. Je to méně než polovina, proto by bylo vhodné se téhle problematice více věnovat a vzdělávat studenty v oblasti světových havárií a katastrof.

Graf 28 – Otázka číslo 10 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Jedenáctá otázka: Tahle otázka zjišťuje přehled studentů ohledně světových havárií a katastrof. Konkrétně je to otázka na důvod havárie v jaderné elektrárně Fukušima. Správně odpovědělo přes polovinu studentů, 30 % si myslí, že to byla chyba pracovníků a 9 studentů odpovědělo, že je to vina teroristického útoku.

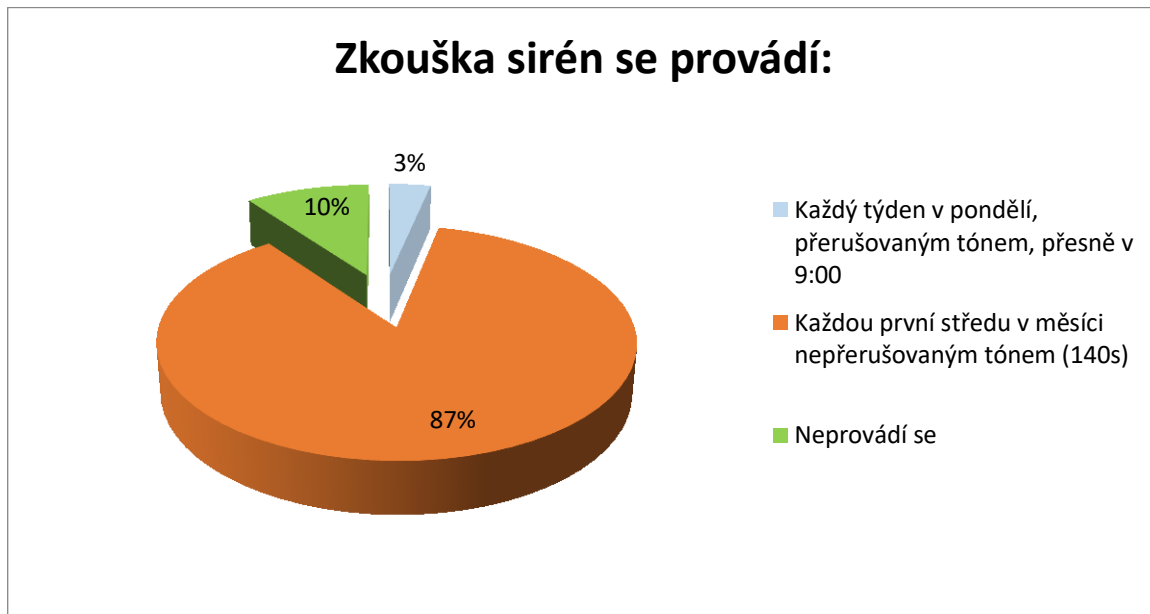
Graf 29 – Otázka číslo 11 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Dvanáctá otázka: Dvanáctá otázka je velmi jednoznačná, i odpověď na ni. Správně odpovědělo celých 100 % dotazovaných.

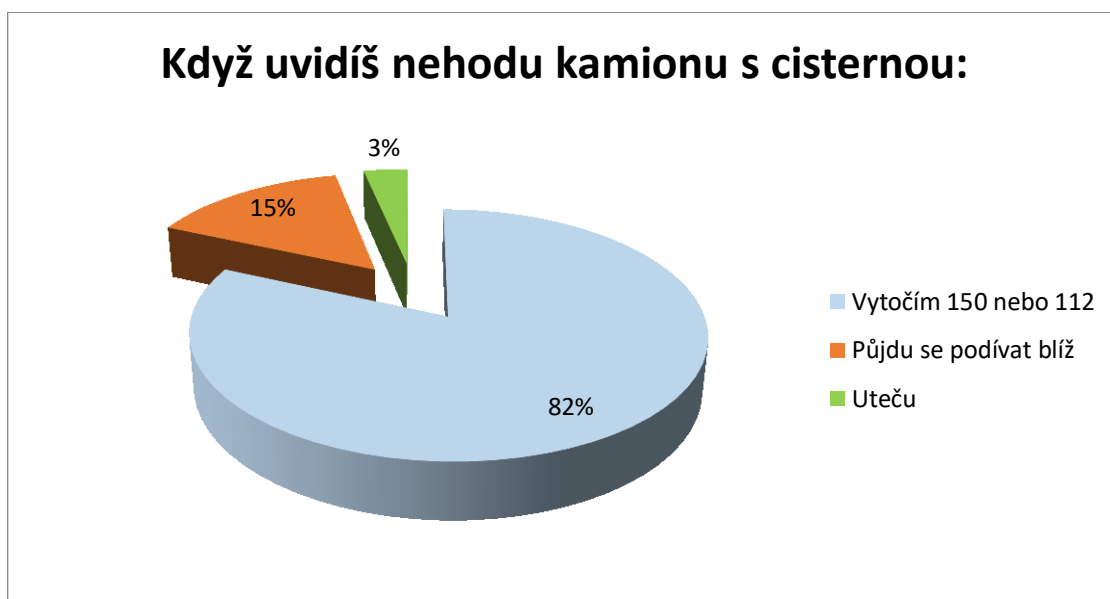
Graf 30 – Otázka číslo 12 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Třináctá otázka: Tato otázka zjišťuje vědomost studentů ohledně sirén. Správně odpovědělo 52 dotazovaných, což je 87 %. Pouze 10 %, neboli 6 studentů si myslí, že se zkouška neprovádí a 3 %, což jsou 2 studenti, zvolili poslední možnost.

Graf 31 – Otázka číslo 13 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Čtrnáctá otázka: Čtrnáctá otázka zjišťuje schopnost studentů rychle reagovat při mimořádné události. Celých 82 % by správně vytočilo číslo 150 nebo 112 a tím přivolalo pomoc, 15% by se šlo podívat blíž a tam by potom nejspíš vyhodnotili situaci a 3 % by utekla.

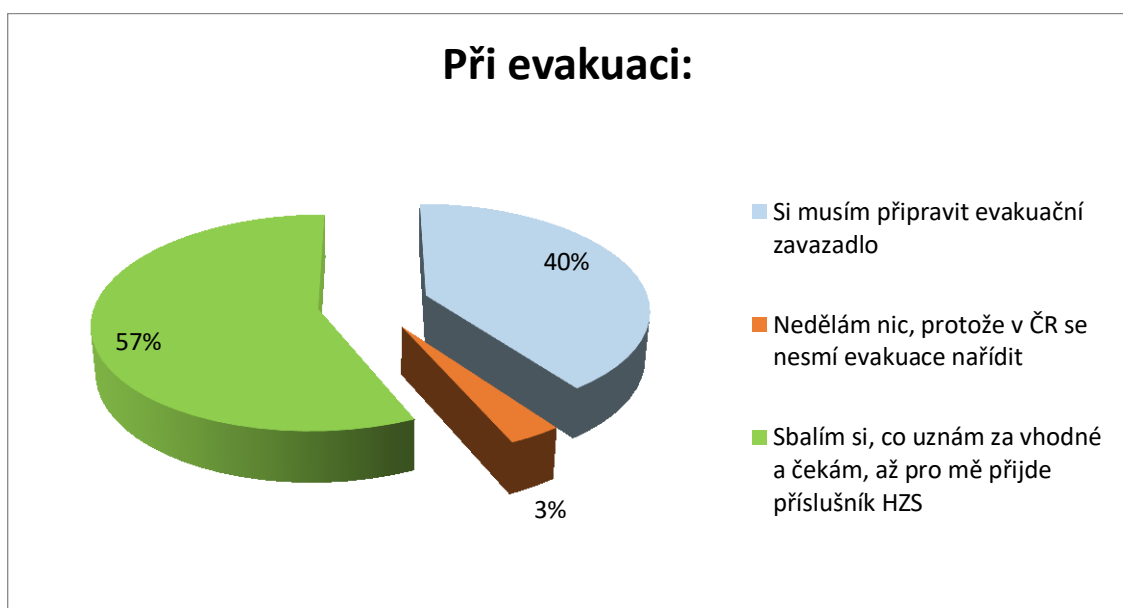
Graf 32 – Otázka číslo 14 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Patnáctá otázka: Tato otázka zjišťovala, kolik studentů na středních školách bylo poučeno o požární bezpečnosti. Celých 95 %, což je 57 dotazovaných odpovědělo, že ano. Tato skutečnost se dá připsat i faktu, že většina středoškoláků byla v životě někdy na brigádě, kde takovým poučením mohli projít.

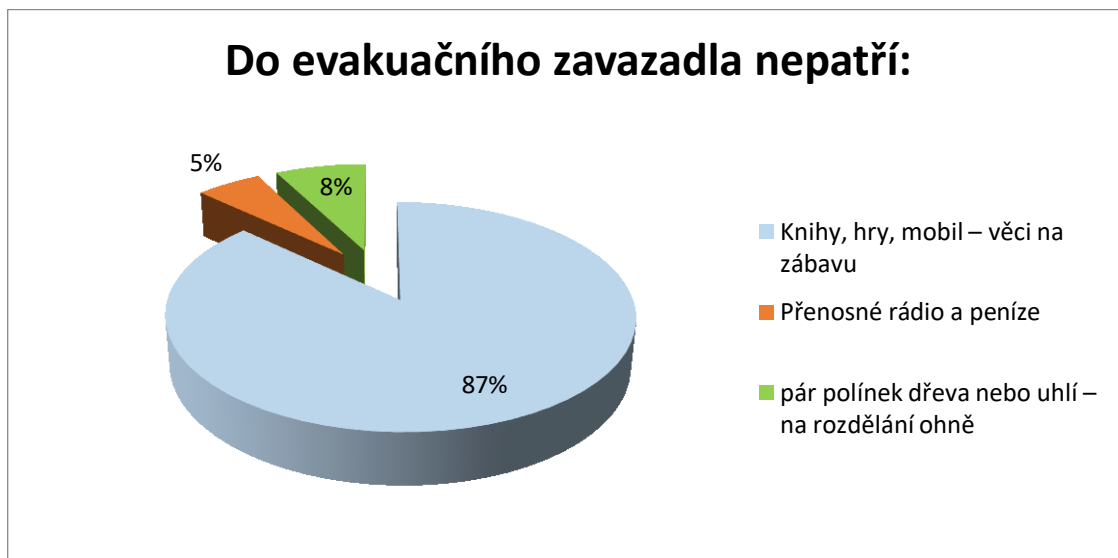
Graf 33 – Otázka číslo 15 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Šestnáctá otázka: Tato otázka zjišťovala znalosti studentů v oblasti evakuace. Pro okolí Šumperka je hrozba povodeň, takže je velmi pravděpodobné, že nějakého studenta by se to mohlo týkat. Správně ale odpovědělo pouze 40 % dotazovaných. Tato otázka ukázala, že studentům chybí znalosti v oblasti evakuace.

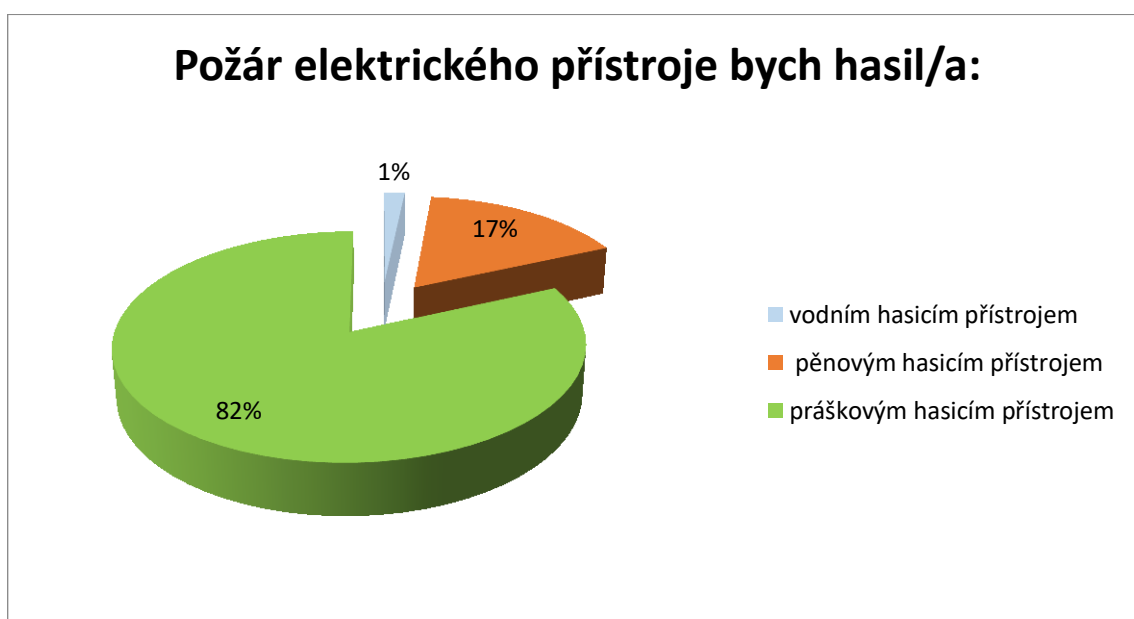
Graf 34 – Otázka číslo 16 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Sedmnáctá otázka: Sedmnáctá otázka ukazuje, kolik studentů zná evakuační zavazadlo. Správně odpovědělo pouze 8 % studentů, což potvrzuje analýzu předchozí otázky, kdy bylo zjištěno, že studentům chybí znalosti ohledně evakuace a evakuačního zavazadla.

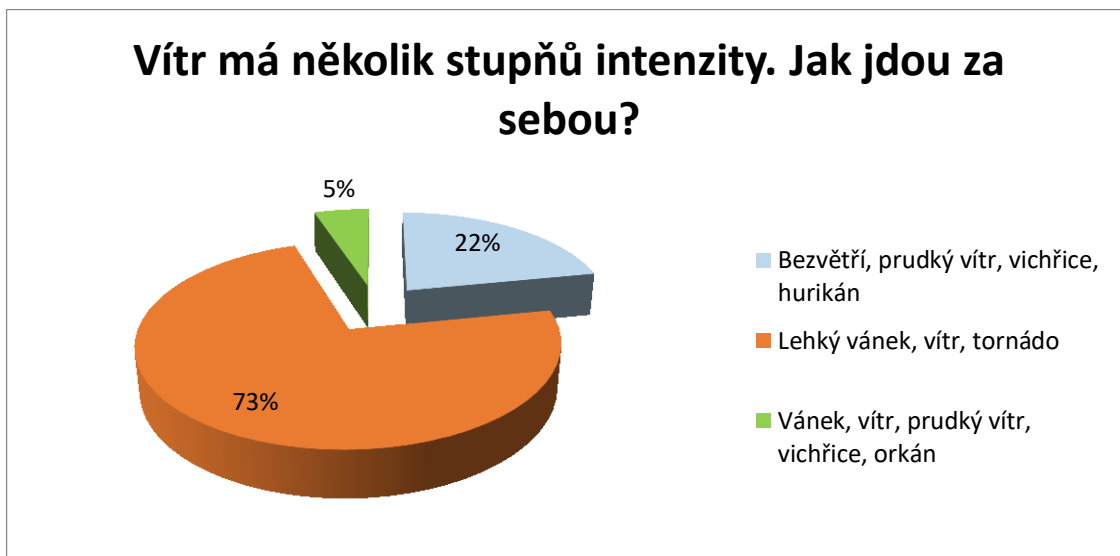
Graf 35 – Otázka číslo 17 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Osmnáctá otázka: Tato otázka zjišťuje, zda studenti mají znalosti v oblasti hasicích přístrojů. Celých 82 % správně odpovědělo, že práškovým, jelikož mají znalost o tom, že je nevodivý. Ale 11 studentů zvolilo špatnou odpověď. Deset studentů, což je 17 %, by hasilo pěnovým hasicím přístrojem a 1 student by volil dokonce vodní hasicí přístroj.

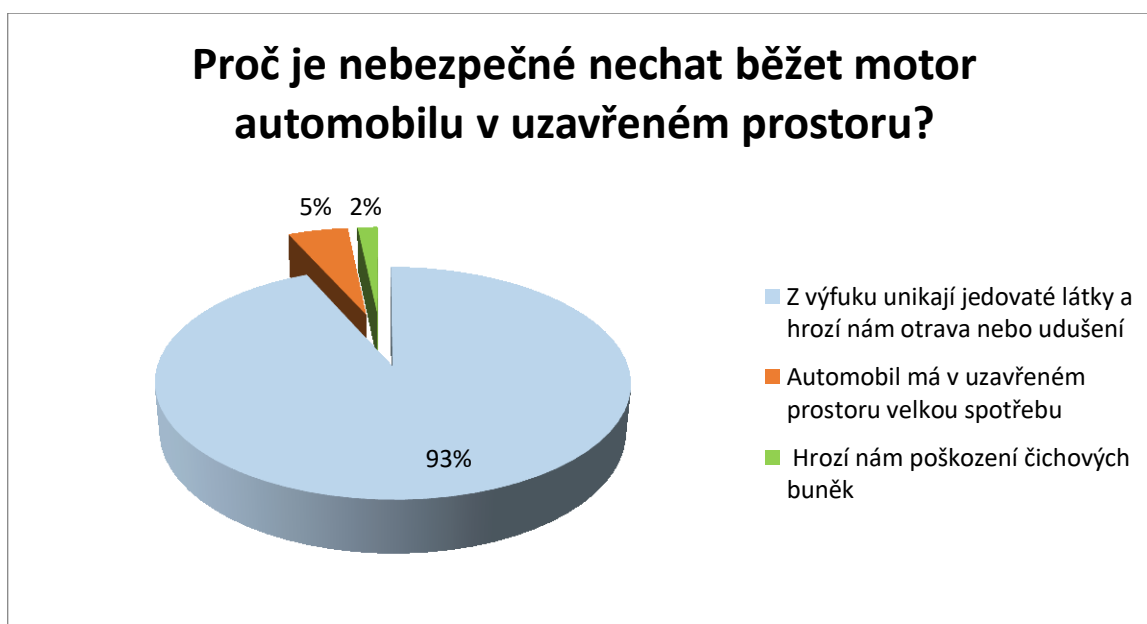
Graf 36 – Otázka číslo 18 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Devatenáctá otázka: Devatenáctá otázka ukazuje znalost studentů v oblasti intenzity větru, který je typický pro ČR. Správně odpovědělo pouze 22 % dotazovaných. Tato informace by také mohla být rozšířena při přednášce příslušníků Hasičského záchranného systému.

Graf 37 – Otázka číslo 19 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Dvacátá otázka: Poslední otázka zjišťuje vědomosti studentů ohledně toxicity látek, které unikají z výfuku. Na střední škole si studenti mohou udělat řidičský průkaz po dosažení 18-ti let, tak je důležité, aby měli tyto znalosti. 93 % dotazovaných odpovědělo správně.

Graf 38 – Otázka číslo 20 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Srovnání

Otázka: Proběhla ve Vaší škole přednáška na téma ochrana obyvatelstva, která byla provedena příslušníky hasičského záchranného sboru?

Porovnání: Na tuto otázku jsou odpovědi ze základních i ze středních škol skoro stejné, kdy na základních školách zvolilo odpověď „Ano“ 33 % žáků a na středních školách zvolilo odpověď „Ano“ 30 % studentů. Obě tato čísla jsou malá, přednášek by se mělo zajistit více, aby studenti základních i středních škol měli patřičné informace o MU.

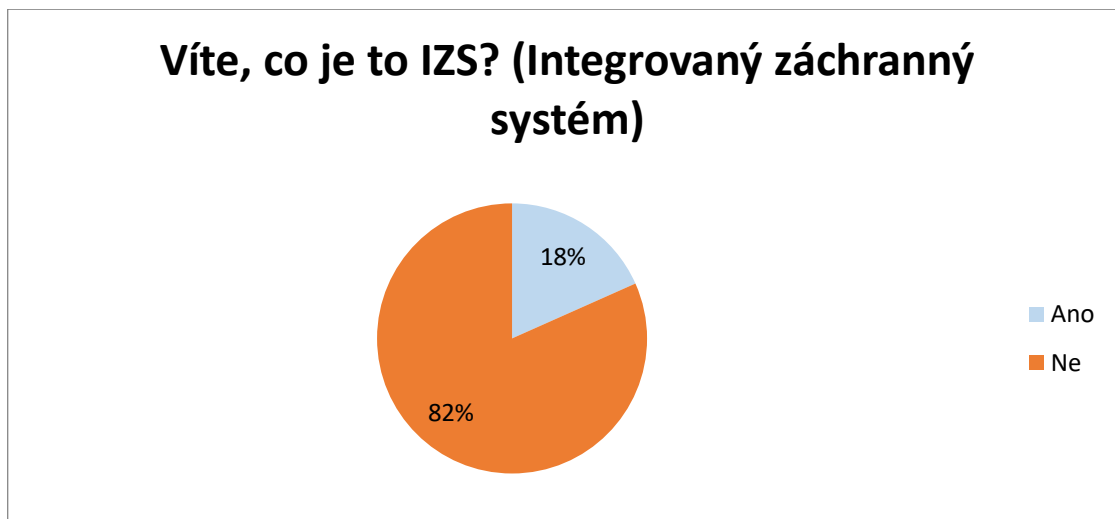
Graf 39 – Otázka číslo 3 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

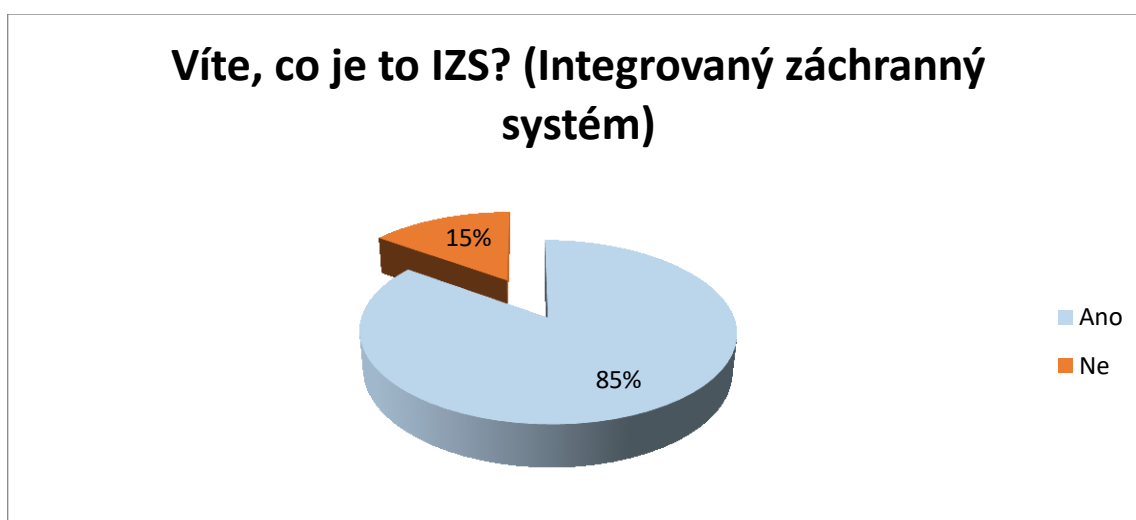
Graf 40 – Otázka číslo 4 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Otázka: Víte, co je to IZS? (Integrovaný záchranný systém)?

Porovnání: Na tuto otázku neznalo na základních školách odpověď 82 % žáků, znalo ji pouze 18 % dětí. Naopak na středních školách znalo správnou odpověď 85 %, což je 51 studentů. V tomto případě se procento správných a špatných odpovědí otočilo. Studenti na středních školách jsou starší a předpokládá se, že budou vědět, co je to Integrovaný záchranný systém.

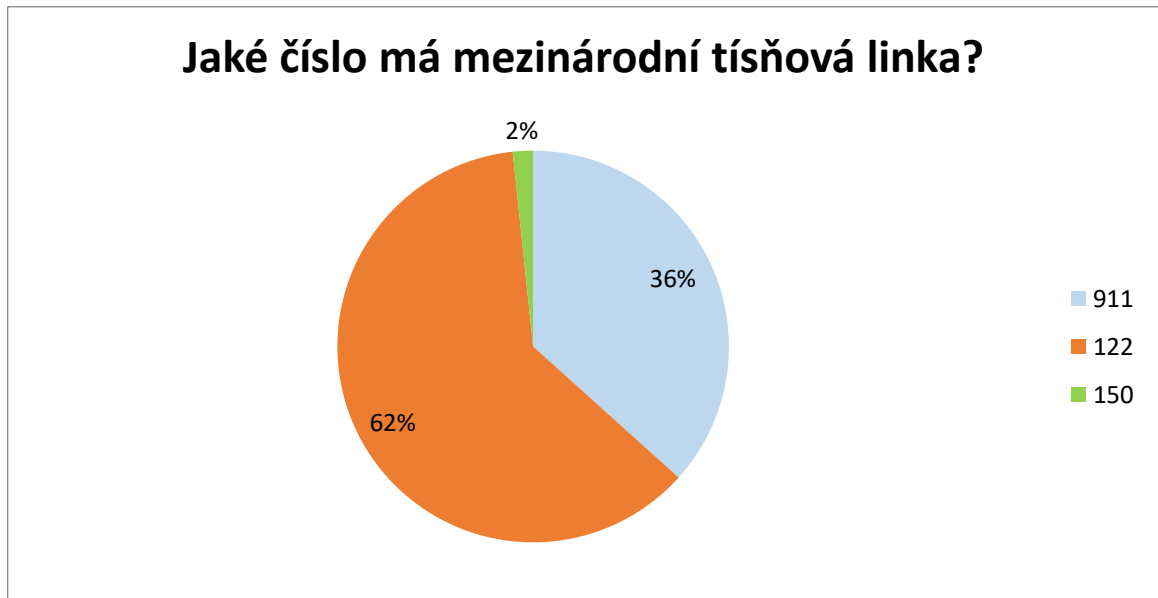
Graf 41 – Otázka číslo 5 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

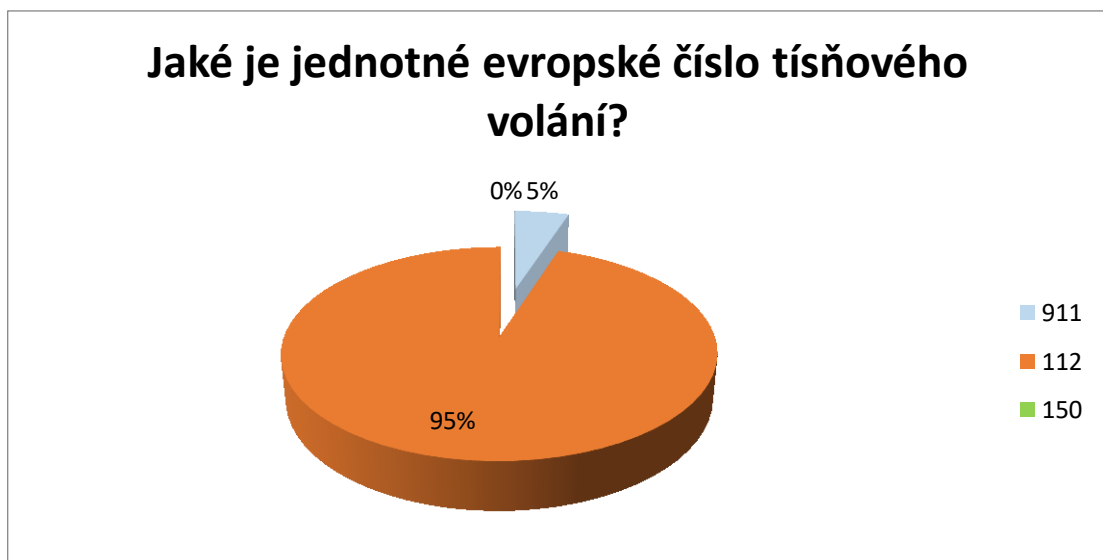
Graf 42 – Otázka číslo 6 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Otázka: Jaké je jednotné evropské číslo tísňového volání?

Porovnání: Na základních školách vědělo odpověď 62 % dětí, 36 % žáků však zvolilo jako správnou odpověď „911“. Naopak na středních školách znalo správnou odpověď na tuto otázku celých 95 % dotazovaných a odpověď „911“ zvolila pouze 3 % studentů.

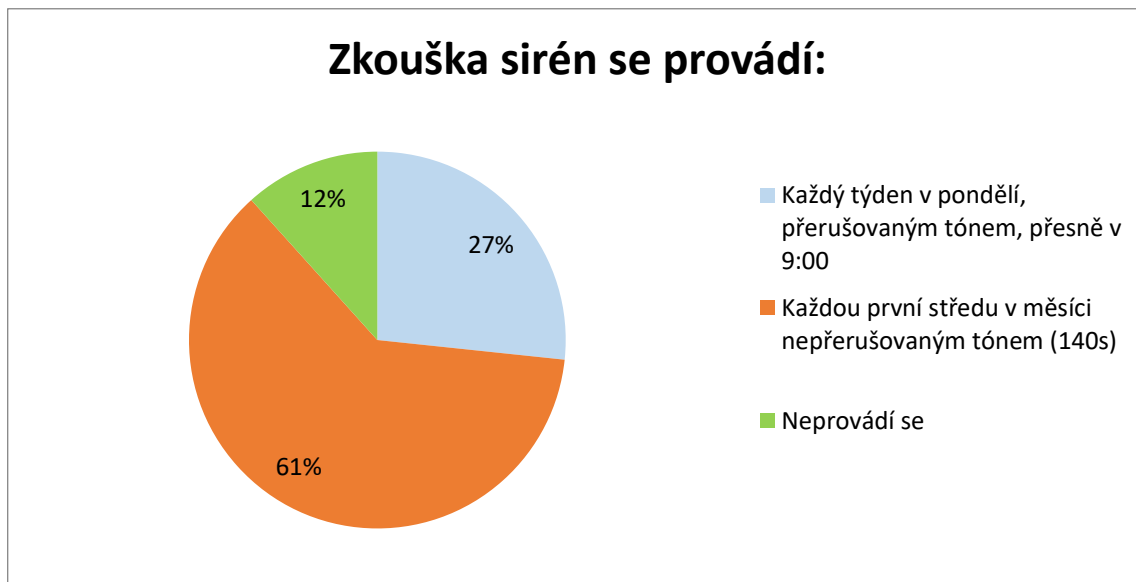
Graf 43 – Otázka číslo 7 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

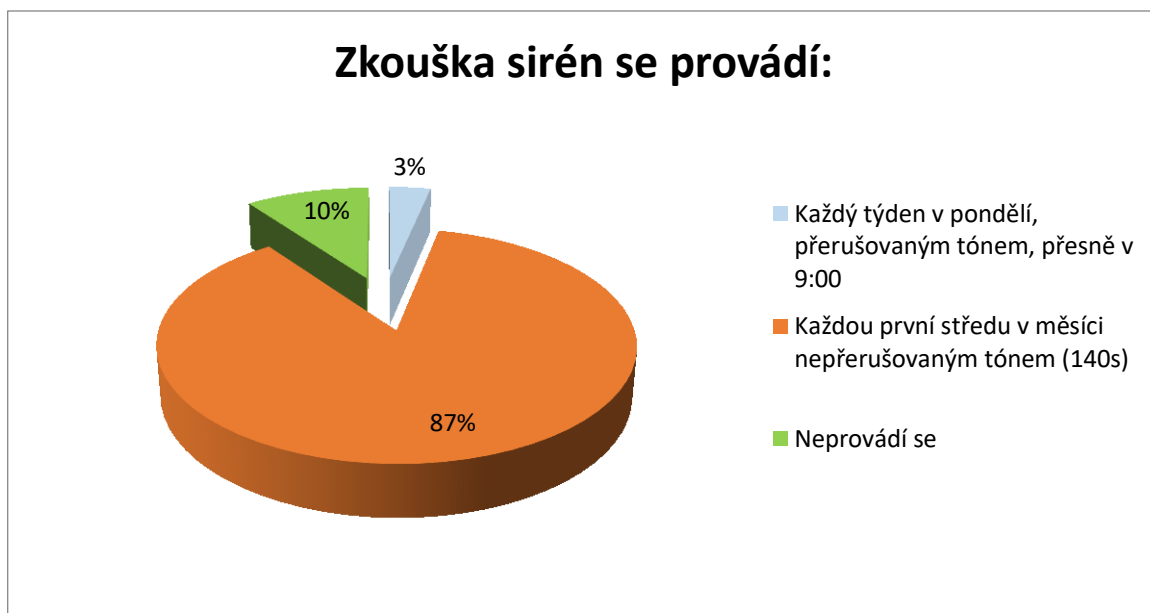
Graf 44 – Otázka číslo 8 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Otázka: Zkouška sirén se provádí:

Porovnání: Na tuto otázku odpovědělo na základních školách správně 61 %, což je 37 žáků, na středních školách znalo odpověď 87 %, neboli 52 studentů. V tomhle případě odpovědi nejsou zase tak moc odlišné.

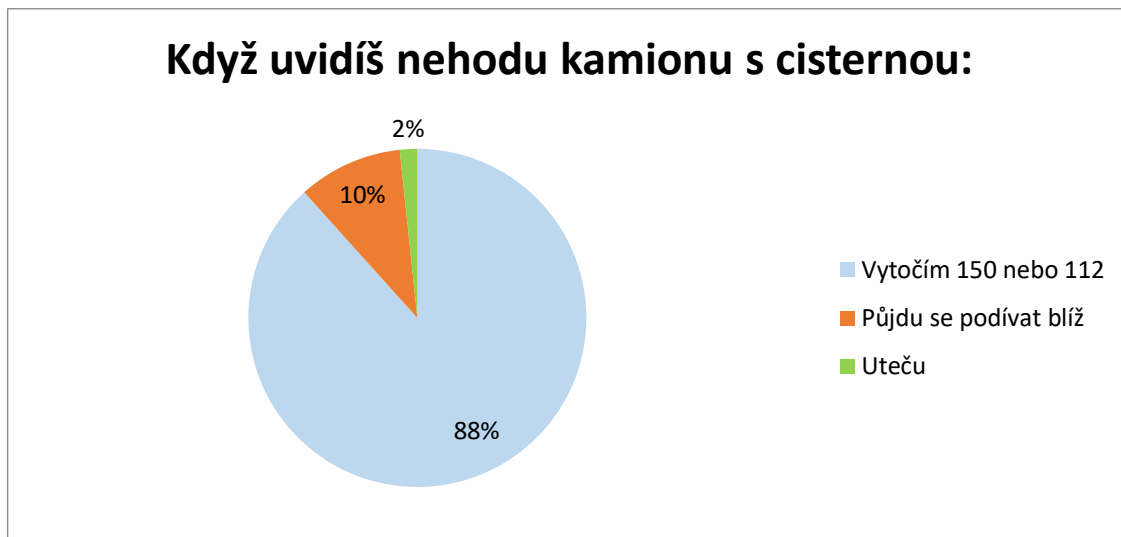
Graf 45 – Otázka číslo 12 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

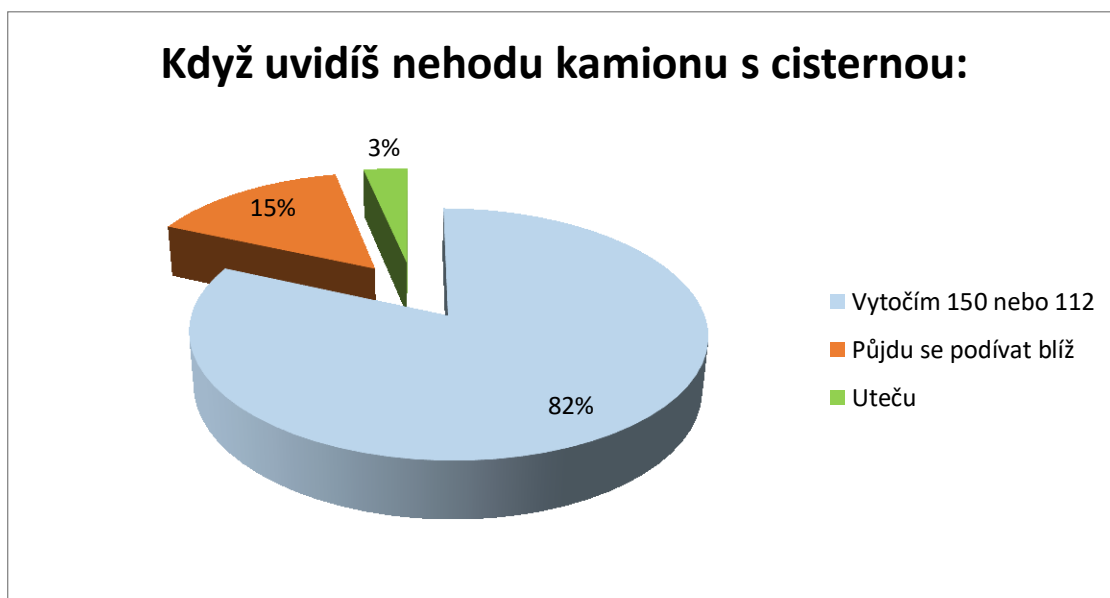
Graf 46 – Otázka číslo 13 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

Otázka: Když uvidíš nehodu kamionu s cisternou:

Porovnání: Na základních školách zvolilo správnou odpověď 88 % žáků, což je 53 dětí, které by ihned zavolaly pomoc, na středních školách bylo větší procento studentů, kteří by se šli podívat blíž k nehodě než žáků na základních školách.

Graf 47 – Otázka číslo 13 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]

Graf 48 – Otázka číslo 14 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]

8 DOPORUČENÍ PRO ZLEPŠENÍ

Jak vyplývá z analýzy dotazníkového šetření, je potřeba zlepšit povědomost studentů na základních i středních školách v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Je několik možností, jak toho dosáhnout, jednak školením pedagogů, ale hlavně zapojení výuky v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany do osnov vzdělání.

Pro lepší proškolení pedagogů by se daly doporučit materiály z tvorby HZS. Příslušníci HZS vytvořili výborné knihy a příručky přímo pro učitele základních a středních škol. Lepší vzdělání studentů v oblasti ochrany obyvatelstva a požární ochrany se nemůže uskutečnit, aniž by byla zlepšena povědomost pedagogů, kteří je mají učit. Dále hasiči nabízejí také různá školení a kurzy pro učitele.

Dále potom zkvalitnění výuky tím, aby učitelé dětem pouštěli i odborná videa a zařídili exkurze, například přímo do hasičské stanice. Také by bylo vhodné zvolit zábavnější formy vzdělání v téhle problematice, než jen rozdat brožury a letáčky, které děti moc nezajímají a většina si je ani nepřečte.

8.1 Materiály z mé vlastní tvorby

Tuto kapitolu bych chtěla věnovat své vlastní tvorbě. Navrhla jsem sama nějaké materiály a vytvořila je. Víím, že jich je mnoho již z dílny příslušníků HZS, ale i tak jsem se rozhodla něco sama vytvořit. Natočila jsem dvě videa, jedno znázorňuje, co by měl dělat člověk při evakuaci a druhé ukazuje největší hrozby v domácnosti, které se týkají možnosti vzniku požáru.

ZÁVĚR

Práce se zabývala výzkumem povědomosti ochrany obyvatelstva a požární ochrany na základních a středních školách. Byla zjištěna úroveň vědomostí a byly shledány příčinné nedostatky, na které bylo navrženo řešení.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou část a praktickou. V teoretické části je popsána historie a vznik ochrany obyvatelstva, její současný stav a jak probíhá její výuka v dnešní době. Další kapitola je věnována požární ochraně, kde je popsán vývoj požární ochrany a hasičství, jsou vytyčeny právní normy a nechybí ani zaměření na současný stav požární ochrany v České republice. Další kapitola popisuje preventivně výchovnou činnost, vysvětluje tento pojem a její formy. Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na projekty Hasičského záchranného sboru. Zde je detailně popsán projekt Hasík CZ, který se věnuje výchově dětí v oblasti požární ochrany, projekt Záchranný kruh, projekt Hasiči pro školy a projekt Vaše cesty k bezpečí, aneb chytré blondýnky Vám radí.

V první kapitole praktické části jsou charakterizovány školy, které byly vybrány pro dotazníkové šetření. Je zde uvedeno, kolik žáků a z jakých tříd se dotazníkového šetření zúčastnilo. V další kapitole je vyhodnoceno samotné dotazníkové šetření, kde jsou otázky postupně detailně vyhodnoceny a rozebrány. Z dotazníkového šetření vyšlo, že na základních i středních školách mají studenti ve vzdělání v problematice ochrany obyvatelstva a požární ochrany mezery. Některé otázky byly zodpovězeny správně, ale i přes to bylo velké procento špatných odpovědí. Poslední kapitola se věnuje doporučení pro zlepšení.

Na závěr bych chtěla konstatovat, že vytyčené cíle bakalářské práce byly splněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[3] Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015. ISBN isbn978-80-86466-62-0.

[2] 239/2000 Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 03. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

[3] KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše, Danuše KRATOCHVÍLOVÁ ml. a Libor FOLWARCZNY. Ochrana obyvatelstva. 2., aktualiz. vyd. V Ostravě: Spektrum, Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013, 177 s. ISBN: 978-80-7385-1347

[4] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2013. [online] [cit. 03. 04. 2019] Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf

[5] Civil defence in international humanitarian law – Factsheet | International Committee of the Red Cross. International Committee of the Red Cross [online]. Copyright © ICRC [cit. 03. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/document/civil-defence-international-humanitarian-law>

[6] Presidency of the Council of Ministers of Italy Department of Civil Protection. THE CIVIL PROTECTION HANDBOOK FOR FAMILIES [online]. [cit. 03. 04. 2019]. Dostupné z http://www.protezionecivile.gov.it/resources/cms/documents/Vademecum_ing.pdf

[7] Vzdělávání členů SH ČMS. Vzdělávání členů SH ČMS [online]. Copyright © [cit. 05. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.vzdelava-ni-dh.cz/publicCourse?id=61&head=-132&subhead=340>

[8] ŠILHÁNEK, Bohumil a Josef DVOŘÁK. Stručná historie ochrany obyvatelstva v našich podmínkách. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN isbn80-86640-12-4.

[9] Institut ochrany obyvatelstva - Historie a současnost Institutu ochrany obyvatelstva - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 [cit. 03. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historie-a-soucasnost-institutu-ochrany-obyvatelstva.aspx>

[10] RICHTER, Rostislav. Ochrana obyvatelstva a Dodatkový protokol I o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010. ISBN isbn80-86640-55-8.

[11] Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2008. [online] [cit. 05. 04. 2019] Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030_1_.pdf

[12] Ochrana obyvatelstva, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 05. 04. 2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/ochrana-obyvatelstva>

[13] Ochrana obyvatelstva v České republice - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 03. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

[14] Koncepce přípravy občanů k obraně státu 2019 – 2024. Ministerstvo obrany, Praha 2019.

[15] Podpora vzdělávání na pedagogických fakultách - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 05. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/podpora-vzdelavani-na-pedagogickych-fakultach.aspx>

[16] Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2017. [online] [cit. 05. 04. 2019] Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-oobakr-pdf.aspx>

[17] ČESKO. Zákon č. 133/1985 Sb. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 12. 12. 2018]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>

[18] ŠUBRT, Václav. Zákon o požární ochraně s komentářem: zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, jak vyplývá z úplného znění vyhlášeného pod č. 67/2001 Sb. Praha: Rego, 2002. Legislativa na úseku požární ochrany. ISBN 80-86648-03-6. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:f5d03630-6334-11e4-8214-005056827e51>

- [19] 246/2001 Sb. Vyhláška o požární prevenci. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © [cit. 07. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-246>
- [20] Hasičské tradice. Hasičské tradice [online]. Copyright © 2012 [cit. 07. 04. 2019]. Dostupné z: <https://www.hasicsketradice.cz/historie-3>
- [21] Bezpečnostní portál Magistrátu hl. m. Prahy. Bezpečnostní portál Magistrátu hl. m. Prahy [online]. Copyright © 2016 [cit. 07. 04. 2019]. Dostupné z: <https://bezpecnost.praha.eu/clanky/historie-pozarni-ochrany>
- [22] Historie profesionální požární ochrany v českých zemích - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 12.12.2018]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>
- [23] Historie - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>
- [24] NITRA, Josef. Oheň a lidé v českých zemích do roku 1895. Nové Město nad Metují: Hasiči, 2010. ISBN isbn978-80-904606-0-7.
- [25] SZASZO, Zoltán. Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010. ISBN isbn978-80-86640-60-0.
- [26] Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 26.03.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/preventivne-vychovna-cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>
- [27] Preventivně výchovná činnost - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 26.03.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pomoc-skolam-pomoc-skolam.aspx>

- [28] KOLEKTIV autorů. Výchova dětí v oblasti požární ochrany. 1., vyd. v Praze: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003, ISBN 80-86640-21-3
- [29] KOLEKTIV autorů. Výchova a prevence v oblasti požární ochrany. 1., vyd. v Praze: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005, ISBN 80-86640-35-3
- [30] Pomůcky pro základní a střední školy - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 26.03.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pomucky-pro-zakladni-a-stredni-skoly.aspx>
- [31] Metodická pomůcka pro rozvoj a realizaci preventivně výchovné činnosti. MINISTERSTVO VNITRA-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, Praha 2018. Č. j.: MV- 99791-1/PO-OKR-2018.
- [32] Projekty k podpoře výuky na školách - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/projekty-k-podpore-vyuky-na-skolach.aspx>
- [33] Hasík CZ. Hasík CZ – historie [online]. Copyright © CITADELA BRUNTÁL, z.s. [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/history.html>
- [34] Aktivity Asociace "Záchranný kruh" - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/aktivity-asociace-zachranny-kruh.aspx>
- [35] Hasiči pro školy. [online]. Copyright © HZS Zlínského a Ústeckého kraje [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/o-projektu>
- [36] Chytré blondýnky radí, Portál krizového řízení HZS JmK. Portál krizového řízení HZS JmK [online]. Copyright © 2001 [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/navody/chytre-blondynky-radi>

[37] Přehled témat, Portál krizového řízení HZS JmK. Portál krizového řízení HZS JmK [online]. Copyright © 2001 [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/navody/prehled-temat>

[38] PRO VEŘEJNOST - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pro-verejnost.aspx>

[39] PRO UČITELE - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pro-ucitele.aspx>

[40] Letáky, příručky, pomůcky, hry, prezentace, filmy, loga... - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/letaky-a-prirucky.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>

[41] Ochrana člověka za mimořádných událostí. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Copyright © [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/6905/ochrana-cloveka-za-mimo-radnych-uda-losti.html/>

[42] Výchova dětí v oblasti požární ochrany. Metodický portál RVP - Modul Články [online]. Copyright © [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVHA/6925/VY-CHO-VA-DETI-V-OBLA-STI-POZARNI-OCHRA-NY.html/>

[43] Podklady a učebnice - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 08.04.2019]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/podklady-a-ucebnice.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

[44] KOLEKTIV autorů. Koncepce preventivně výchovné činnosti. 1., vyd. v Ostravě: Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje, 2004

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

HZS	Hasičský záchranný sbor
MU	Mimořádná událost
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
ČR	Česká republika
IZS	Integrovaný záchranný systém
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
např.	například
ZŠ	základní škola
SŠ	střední škola
MV-GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 – Pojem „Ochrana obyvatelstva“, Zdroj [15].....	11
Obr. 2 – Vývoj Ochrany obyvatelstva, Zdroj: [7].....	14
Obr. 3 – Příručka pro veřejnost – Pro případ ohrožení, Zdroj: [40].....	20
Obr. 4 – Příručka pro učitele, Zdroj: [41].....	20
Obr. 5 – Výchova dětí v oblasti požární ochrany, Zdroj: [42].....	21
Obr. 6 - Výchova a prevence v oblasti požární ochrany, Zdroj [29]	21
Obr. 7 - Ochrana člověka za mimořádných událostí, Zdroj: [42].....	22
Obr. 8 - Ochrana člověka za MU – Živelní pohromy, Zdroj: [42]	22
Obr. 9 - Učebnice pro druhý ročník ZŠ, Zdroj: [42].....	23
Obr. 10 - Učebnice pro devátý ročník ZŠ, Zdroj: [42].....	23

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Otázka číslo 2 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	31
Graf 2 – Otázka číslo 3 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	32
Graf 3 – Otázka číslo 4 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	32
Graf 4 – Otázka číslo 5 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	33
Graf 5 – Otázka číslo 6 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	33
Graf 6 – Otázka číslo 7 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	34
Graf 7 – Otázka číslo 8 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	35
Graf 8 – Otázka číslo 9 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	35
Graf 9 – Otázka číslo 10 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	36
Graf 10 – Otázka číslo 11 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	36
Graf 11 – Otázka číslo 12 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	37
Graf 12 – Otázka číslo 13 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	37
Graf 13 – Otázka číslo 14 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	38
Graf 14 – Otázka číslo 15 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	38
Graf 15 – Otázka číslo 16 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	39
Graf 16 – Otázka číslo 17 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	40
Graf 17 – Otázka číslo 18 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	40
Graf 18 – Otázka číslo 19 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	41
Graf 19 – Otázka číslo 20 pro ZŠ, Zdroj: [vlastní]	41
Graf 20 – Otázka číslo 2 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	42
Graf 21 – Otázka číslo 3 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	43
Graf 22 – Otázka číslo 4 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	43
Graf 23 – Otázka číslo 5 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	44
Graf 24 – Otázka číslo 6 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	44
Graf 25 – Otázka číslo 7 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	45
Graf 26 – Otázka číslo 8 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	45
Graf 27 – Otázka číslo 9 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	46
Graf 28 – Otázka číslo 10 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	46
Graf 29 – Otázka číslo 11 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	47
Graf 30 – Otázka číslo 12 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	47
Graf 31 – Otázka číslo 13 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	48
Graf 32 – Otázka číslo 14 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	48

Graf 33 – Otázka číslo 15 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	49
Graf 34 – Otázka číslo 16 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	49
Graf 35 – Otázka číslo 17 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	50
Graf 36 – Otázka číslo 18 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	50
Graf 37 – Otázka číslo 19 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	51
Graf 38 – Otázka číslo 20 pro SŠ, Zdroj: [vlastní]	51

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Dotazník pro základní školy

Příloha PII: Dotazník pro střední školy

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Teorie a práce výchovy k ochraně obyvatelstva a požární ochraně na základních a středních školách

Dobrý den,

jmenuji se Gabriela Vernerová a studuji obor ochrana obyvatelstva na fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti, která patří pod Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku týkajícího se ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Dotazník je zcela anonymní a poslouží mi k vypracování praktické části mé bakalářské práce „Teorie a praxe výchovy k ochraně obyvatelstva a požární ochraně na základních a středních školách.“

Děkuji Vám za spolupráci a přeji příjemný zbytek dne.

1. Studuji:

Základní školu Střední školu

2. Jsem:

Muž Žena

3. Proběhla ve Vaší škole přednáška na téma ochrana obyvatelstva, která byla provedena příslušníky hasičského záchranného sboru?

Ano Ne

4. Používáte v hodinách speciální učebnice ke vzdělávání v oblasti ochrana obyvatelstva? (Například „Ochrana člověka za mimořádných událostí“)

Ano Ne

5. Víte, co je to IZS? (Integrovaný záchranný systém)

Ano Ne

6. Co je to úniková cesta?

Přesně stanovená a označená cesta, po které opustím budovu při nebezpečí

Normální cesta

Podzemní tunel

7. Jaké číslo má mezinárodní tísňová linka?

911 112 150

8. Co uděláš se spadlými dráty vysokého napětí?

Nikdy na ně nesahám, nepřibližuji se k nim

Mohu si s nimi hrát – nejsou nebezpečné

Odklidím je z cesty

9. Můžeš vylézt na železniční vagón?

Ano, když jsem se svými kamarády.

Ne, nikdy. Je to nebezpečné.

Ano, smím si tam hrát.

10. Byl/a jsi někdy poučen/a o požární ochraně?

- Ano Ne

11. Číslo na Hasičský záchranný sbor je:

- 155 112 150

12. Zkouška sirén se provádí:

- Každý týden v pondělí, přerušovaným tónem, přesně v 9:00
 Každou první středu v měsíci nepřerušovaným tónem (140s)
 Neprovádí se

13. Když uvidíš nehodu kamionu s cisternou:

- Vytočím 150 nebo 112
 Půjdu se podívat blíž
 Uteču

14. Když na tobě začne hořet oblečení, co uděláš?

- Sednu si a budu čekat, až mi někdo pomůže.
 Zastavím se, lehnu si a začnu se kutálet.
 Pokusím se ho uhasit svými rukama.

15. Co je to evakuace?

- Organizované přemístění osob, zvířat nebo věcí z ohroženého místa do bezpečí
 Organizovaný výlet autobusem
 Organizované táboření v lese

16. Při vypuknutí požáru ve škole:

- Uteču rychle ven
- Postupuji dle pokynů vyučujícího učitele
- Snažím se oheň uhasit

17. Požár elektrického přístroje bych hasil/a:

- vodním hasicím přístrojem
- pěnovým hasicím přístrojem
- práškovým hasicím přístrojem

18. Může malá jiskra způsobit požár?

- Ano
- Ne

19. Bude tě před povodní vždy někdo varovat?

- Ano, vše se dozvím ze zpráv o počasí.
- Ne, povodně mohou přijít náhle, během několika minut.
- Ano, trvá dlouho, než se řeka pořádně rozvodní.

20. Je nutné evakuovat školu, pokud anonym oznámí, že j ve škole bomba?

- Ano, mohla by to být pravda.
- Ne, anonymu se nedá věřit.
- Zaleží na řediteli školy.

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO STŘEDNÍ ŠKOLY

Teorie a práce výchovy k ochraně obyvatelstva a požární ochraně na základních a středních školách Dobrý den,

jmenuji se Gabriela Vernerová a studuji obor ochrana obyvatelstva na fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti, která patří pod Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně.

Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku týkajícího se ochrany obyvatelstva a požární ochrany. Dotazník je zcela anonymní a poslouží mi k vypracování praktické části mé bakalářské práce „Teorie a praxe výchovy k ochraně obyvatelstva a požární ochraně na základních a středních školách.“

Děkuji Vám za spolupráci a přeji příjemný zbytek dne.

1. Studuji:

základní školu střední školu

2. Jsem:

muž žena

3. Mezi živelní pohromy patří:

dopravní nehoda teroristický útok povodně

4. Proběhla ve Vaší škole přednáška na téma ochrana obyvatelstva, která byla provedena příslušníky hasičského záchranného sboru?

Ano Ne

5. Používáte v hodinách speciální učebnice ke vzdělávání v oblasti ochrana obyvatelstva?
(Například „Ochrana člověka za mimořádných událostí“)

Ano Ne

6. Víte, co je to IZS? (Integrovaný záchranný systém)

Ano Ne

7. Mezi základní složky IZS patří:

Hasičský záchranný sbor, Armáda ČR

Policie ČR, Hasičský záchranný sbor

Policie ČR, horská služba ČR

8. Jaké je jednotné evropské číslo tísňového volání?

911 112 150

9. Co je terorismus?

užití násilí s cílem zastrašit protivníka (únosy, atentáty, vydírání)

užití násilí s cílem prosazení svého náboženství

atentáty a bombové útoky

10. K havárii japonské jaderné elektrárny Fukušima došlo:

v roce 2009

v roce 2010

v roce 2011

11. Havárie v japonské jaderné elektrárně Fukušima došlo následkem:

- následkem chyby pracovníků
- zemětřesením následovaným vlnou tsunami
- teroristického útoku

12. Číslo na Hasičský záchranný sbor je:

- 155
- 112
- 150

13. Zkouška sirén se provádí:

- Každý týden v pondělí, přerušovaným tónem, přesně v 9:00
- Každou první středu v měsíci nepřerušovaným tónem (140s)
- Neprovádí se

14. Když uvidíš nehodu kamionu s cisternou:

- Vytočím 150 nebo 112
- Půjdu se podívat blíž
- Uteču

15. Byl/a jsi někdy poučen/a o požární bezpečnosti:

- Ne
- Ano

16. Při evakuaci:

- Si musím připravit evakuační zavazadlo
- Nedělám nic, protože v ČR se nesmí evakuace nařídit
- Sbalím si, co uznám za vhodné a čekám, až pro mě přijde příslušník HZS

17. Do evakuačního zavazadla nepatří:

- Knihy, hry, mobil – věci na zábavu
- Přenosné rádio a peníze
- pár polínek dřeva nebo uhlí – na rozdělání ohně

18. Požár elektrického přístroje bych hasil/a:

- vodním hasicím přístrojem
- pěnovým hasicím přístrojem
- práškovým hasicím přístrojem

19. Vítr má několik stupňů intenzity. Jak jdou za sebou?

- Bezvětrí, prudký vítr, vichřice, hurikán
- Lehký vánek, vítr, tornádo
- Vánek, vítr, prudký vítr, vichřice, orkán

20. Proč je nebezpečné nechat běžet motor automobilu v uzavřeném prostoru?

- Z výfuku unikají jedovaté látky a hrozí nám otrava nebo udušení
- Automobil má v uzavřeném prostoru velkou spotřebu
- Hrozí nám poškození čichových buněk